

§ 1 Förnyad bordläggning

Följande dokument bordlades för andra gången:

Yrkandet om misstroendeförklaring mot justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

Andre vice talmannen meddelade att prövningen av yrkandet skulle äga rum *tisdagen den 7 juni kl. 12.00*.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 13 maj justerades.

§ 3 Anmälan om ersättare

Andre vice talmannen anmälde att *Lennart Sacrédeus* (KD) inträtt som ersättare för *Lars Adaktusson* (KD) under tiden för hans ledighet den 2–23 juni.

§ 4 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Kristdemokraternas partigrupp anmält *Lennart Sacrédeus* som suppleant i socialförsäkringsutskottet under *Lars Adaktussons* ledighet.

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 3–23 juni* till

suppleant i socialförsäkringsutskottet
Lennart Sacrédeus (KD)

§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2021/22:497

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:497 Arica

av Lorena Delgado Varas (V)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 27 juni 2022. Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 2 juni 2022

Miljödepartementet

Annika Strandhäll (S)

Enligt uppdrag

Egon Abresparr

Expeditionschef

Interpellation 2021/22:532

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:532 Insatser för återvandring

av Ludvig Aspling (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 27 juni 2022.

Stockholm den 2 juni 2022

Justitiedepartementet

Anders Ygeman (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

§ 6 Anmälan om faktapromemoria

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2021/22:FPM95 Förordning om allmänna direkta val av ledamöter av Europaparlamentet, till konstitutionsutskottet

Andre vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till socialförsäkringsutskottet:

RiR 2022:14 Lämpligt biträde med rätt ersättning – hanteringen av offentliga biträden i migrationsärenden

§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2021/22:251–253 och 255 till finansutskottet

§ 9 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Konstitutionsutskottets betänkanden

2021/22:KU24 Sekretess hos två kommissioner

2021/22:KU29 Fri- och rättigheter m.m.

2021/22:KU41 Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder

2021/22:KU43 Utvecklingen på it-området när det gäller integritet och ny teknik

Utbildningsutskottets betänkanden

2021/22:UbU32 Ökad likvärdighet för skolhuvudmän

2021/22:UbU24 Förskola för fler barn

2021/22:UbU28 Skolans arbete med trygghet och studiero

§ 10 Svar på interpellation 2021/22:501 om tillgången på konsumentvägledning

Svar på

interpellationer

Anf. 1 Statsrådet MAX ELGER (S):

Fru talman! Jon Thorbjörnson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att tillgängliggöra konsumentvägledning för fler lokalt där de bor och om jag avser att ta initiativ till några kompetenshöjande insatser riktade mot landets konsumentvägledare.

Konsumenter möter alltmer komplexa marknader, vilket ökar behovet av information och stöd och även leder till att de problem som konsumenter får blir mer komplexa. Det är något som både kommunala konsumentvägledare och vägledare i Konsumentverkets upplysningstjänst Hallå konsument vittnar om.

Jag instämmer med Jon Thorbjörnson i att införandet av Hallå konsument var en nödvändig och viktig åtgärd, samtidigt som konsumenter med särskilda behov av stöd kan behöva mer anpassade insatser än vad Hallå konsument kan erbjuda. Många kommuner erbjuder konsumentvägledning som omfattar både förebyggande arbete och rådgivning och hjälp när pro-

blem uppstått. Men regeringen ser att andelen kommuner som väljer att erbjuda konsumentvägledning minskar.

Regeringen har gjort bedömningen att fler aktörer behöver engageras i arbetet med att stötta sårbara konsumenter. I februari 2020 gav regeringen därför ett uppdrag till Konsumentverket för att främja och utveckla konsumentstödet. Det handlar bland annat om att identifiera och stödja olika samhällsaktörer – inklusive det civila samhället – som har förutsättningar att hjälpa konsumenter i särskilt behov av stöd med att tillvarata sina intressen i samband med köp och med att hantera privatekonomiska problem. Till exempel erbjuder pensionärsorganisationerna sedan en tid tillbaka viss konsumentrådgivning. Det är också viktigt att grundläggande kunskaper om konsumenträtt och privatekonomi förmedlas i grundskolan, gymnasieskolan och sfi-undervisningen.

Såväl min företrädare som jag själv har haft ett flertal möten med företrädare från kommuner och civilsamhälle, liksom med enskilda konsumentvägledare och med SKR, där vi diskuterat frågor om konsumentstödet och hur detta kan fortsätta utvecklas.

Jag följer noga utvecklingen på området, och fortsatta åtgärder kommer att övervägas av regeringen med anledning av riksdagens tillkännagivanden om att regeringen bör se över hur den kommunala konsumentvägledningen kan utvecklas.

Anf. 2 JON THORBJÖRNSSON (V):

Fru talman! Först vill jag tacka ministern för svaret. Det är bra att Max Elger och regeringen ser problemen på området och vill göra någonting åt dem.

När det kommer till den lokala konsumentvägledningen ser vi en tydligt nedåtgående trend. År 2015 fanns det 270 kommuner som erbjöd kommunal konsumentvägledning. År 2017 var det 248. År 2019 var det 219. År 2021 var det 179 stycken. Så är det enligt Konsumentverkets granskning. Och vi kanske kan gissa att det kommer att bli ännu färre de kommande åren.

Det är en nedgång med 91 stycken kommuner, där invånarna inte längre har tillgång till denna viktiga service. Dessutom är det allt färre personer som jobbar med dessa frågor. Och de lokala vägledare som finns kvar jobbar färre timmar.

Detta är oroväckande eftersom det, precis som ministern sa, blir alltmer komplicerat att vara konsument. Och tyvärr hamnar konsumenter ofta i underläge gentemot företag. Det borde vara självklart att konsumenter som får problem kan få den hjälp och det stöd som de behöver och att stödet är likvärdigt oavsett var i landet man bor.

Dagligen översköls vi av reklam där vi uppmanas att konsumera mer av varor och tjänster. Marknadsföringen är ofta aggressiv och vänder sig inte sällan till grupper och konsumenter som redan är ekonomiskt utsatta. Då är det viktigt att alla konsumenter i hela Sverige har tillgång till ett bra stöd, och den lokala konsumentvägledningen är ett exempel på ett alldeles utmärkt stöd. Alla partier i riksdagen tycks vara överens om det. Då känns det lite märkligt att detta minskar hela tiden. Den lokala konsumentvägledningen är viktig och behöver utvecklas. Ändå är känslan att det går lite trögt när närmare två miljoner konsumenter, som det är i dag, har svårt att få stöd och hjälp på ett lokalt plan.

I min fråga till ministern nämner jag Hallå konsument, en tjänst som Konsumentverket startade 2015. Ministern tar också upp den i sitt svar. Och när jag frågade ministern på frågestunden för några veckor sedan om stödet till de lokala vägledarna lyfte ministern även då Hallå konsument.

Hallå konsument är bra – det är de flesta överens om. Men det var inte meningen att den tjänsten skulle ersätta det lokala arbetet, och det är det som nu håller på att ske. Den nationella tjänst som Hallå konsument är nås via telefon, chatt och mejl. Hallå konsument kan hjälpa till i enklare fall, precis som en nätläkare bara kan hjälpa till i enklare fall. Man vill gärna träffa en läkare på ett fysiskt möte när det blir större problem och när det är avancerade saker som behöver tas om hand. Det är på samma sätt när man får stora problem på konsumentområdet. Man behöver kunna träffa dem som ska hjälpa en, och man kan behöva träffa dem upprepade gånger. Då är det viktigt med en lokal och nära kontakt.

Lokala vägledare känner till de lokala förhållandena på ett annat sätt. Man kan också på ett helt annat sätt jobba förebyggande. Med en lokal förankring kan man till exempel nå ut till skolor och hjälpa till att forma och stärka de unga konsumenter som kommer ut på marknaden. Man kan ge dem trygghet och kunskap om vilka rättigheter och skyldigheter de har.

Ministern säger i sitt svar att fler aktörer behöver engageras i arbetet med att stötta sårbara konsumenter och att skolan ska förmedla denna kunskap och vara en del av detta. Lokal konsumentvägledning är utmärkt för det förebyggande arbetet i skolor och för att stötta skolor i att göra elever redo att hantera konsumentfrågor. Men jag saknar satsningar på själva den lokala konsumentvägledningen. Kommer det några sådana, eller tänker regeringen att det kommer att lösa sig ändå ute i kommunerna?

Anf. 3 Statsrådet MAX ELGER (S):

Fru talman! Inledningsvis får jag liksom Jon Thorbjörnson konstatera att vi är helt överens vad avser problemställningen, och när vi ser på samhällsutvecklingen gör vi nog en mycket likartad analys.

Jag får frågan om regeringen står i begrepp att göra något just nu. Där är väl förhållandena sådana att det är väldigt kort tid kvar till nästa val, och det är svårt att komma med utfästelser om vad som ska hända i nästa budget. I den budget vi nu har ligger inga riktade satsningar på det här området. Vi får alltså återkomma i den frågan även oavsett de allra senaste utvecklingarna i regeringsfrågan.

Det är riktigt, som Jon Thorbjörnson lyfter fram, att vi gör vad vi kan genom de kanaler vi redan har öppna, nämligen Konsumentverkets arbete och befintlig konsumentvägledning. Inte minst har vi gett ett uppdrag till Konsumentverket att identifiera och stödja olika samhällsaktörer som har förutsättningar att hjälpa konsumenter i särskilt behov av stöd. Det handlar till exempel om yrkesföreningar och andra organisationer, till exempel pensionärsorganisationer, som kan bistå genom sin verksamhet. Konsumentverket har uppdraget att hantera detta.

Sist och slutligen är det ju så att vi har ett långtgående kommunalt självstyre som vi inte avser att inskränka i den här frågan. Det är kommunerna som ytterst måste prioritera vilka verksamheter som de finner högst relevanta. Där förefaller jag och Jon Thorbjörnson göra samma bedömning, nämligen att deras prioriteringar kanske inte ligger i linje med vad vi

helst av allt skulle önska. Men vi avser inte att göra några ingripanden i just den frågan.

Anf. 4 JON THORBJÖRNSON (V):

Fru talman! Det är inte så lång tid kvar av den här mandatperioden; det är helt riktigt. Men då har det å andra sidan gått ganska många år av en mandatperiod när regeringen har haft ansvar och kunnat göra satsningar. Dessa satsningar har inte kommit, och då anser jag att man lite har släppt det ansvaret.

Ministern nämner sin företrädare Lena Micko i sitt svar. Jag gjorde en liten googling och såg att hon 2020 skrev att det var viktigt med den lokala konsumentvägledningen. Jag citerar: "Under lång tid har kommunernas konsumentvägledning spelat en viktig roll för många konsumenter. Det är verksamheter där konsumenter kan få hjälp och vägledning, till viss del i form av personliga möten. Men det är också en verksamhet som är frivillig för kommunerna att erbjuda, och som tyvärr försvunnit på många håll när kommuner letar efter besparingsåtgärder.

Regeringen har därför gett Konsumentverket i uppdrag att främja och utveckla ett behovsanpassat konsumentstöd i samverkan med olika samhällsaktörer som har förutsättningar att hjälpa konsumenter i särskilt behov av stöd.

Under våren bjuder jag också in till ett möte med lokala konsumentvägledare och organisationer från det civila samhället för att gemensamt hitta vägar för ett ökat samarbete."

Detta är alltså inget nytt. Det har funnits där och har adresserats av tidigare ministrar, men det händer inte så mycket. Jag läser återigen att man ska samtala med och försöka få civilsamhället att bidra.

Vänsterpartiet har under mandatperiodens gång motionerat om att även den lokala konsumentvägledningen ska få samma status som budget- och skuldrådgivningen, som trots det kommunala självstyret är obligatorisk ute i kommunerna. Jag tror att det här hade varit ett alldeles utmärkt komplement. Tyvärr har vi inte fått någon positiv respons på det. Det är ingen som har gått med på förslaget trots att alla partier tycker att det är viktigt med den lokala konsumentvägledningen.

Vi är eniga i synen att civilsamhällets aktörer kan göra mycket nytta, och de gör redan mycket nytta. Den ideella sektorn kan, om den får rätt förutsättningar, fylla en mer framträdande roll för att motverka utvecklingen med bristande lokal konsumentvägledning och främja en mer hållbar sådan.

Ideella organisationer kan till skillnad från myndigheter agera lite snabbare och utmana normer och strukturer med sin demokratiska förankring och sitt medlemstryck. Ideella organisationer har stor möjlighet att vara en motkraft och skapa motbilder mot reklam och konsumtionsmönster och verka för en hållbar utveckling.

Vi tycker därför att det är jättebra att det finns idéer och tankar om att civilsamhället ska engagera sig mer. Men varför har då regeringen de senaste åren skurit ned i stödet till dessa aktörer i budgeten? I den totala statsbudgeten är dessa miljoner inte en jättestor del, men för de organisationer i civilsamhället som jobbar med konsumentfrågor är de här pengarna jätteviktiga.

Sedan dessa neddragningar har dykt upp under mandatperioden har Vänsterpartiet i våra egna budgetar hela tiden återställt stödet och gjort en satsning som regeringen inte vill göra, just för att vi tycker att det här är viktigt. Då känns det lite konstigt att man å ena sidan säger att civilsamhällets aktörer är viktiga, att man vill samverka med dem och vill att de ska ta ett ansvar och å andra sidan minskar stödet till dem.

Varför kan inte regeringen slopa neddragningarna? Om de här aktörerna är viktiga, är det då inte viktigt att satsa pengar på dem? De *är* ju viktiga. Stödet är otroligt viktigt för alla de organisationer som arbetar för utsatta konsumenter och för en hållbar utveckling. Civilsamhället kan med små medel få stora resultat och är en viktig demokratisk röst.

Anf. 5 Statsrådet MAX ELGER (S):

Fru talman! Till att börja med är det inte så att det saknas satsningar på området. Tvärtom, som Jon Thorbjörnson nämner, har vi Hallå konsument, en verksamhet som har utvecklats väldigt starkt. Man hade 2,3 miljoner besökare under 2021, och man besvarar 70 000 frågor. Det här är alltså en verksamhet som har utvecklats väldigt väl under de senaste åren, och det tycker jag inte att man ska bortse från.

Det är riktigt att det inte är ett substitut utan snarare ett komplement till den kommunala konsumentvägledningen och civilsamhällets organisations arbete, och det är själva anledningen till att vi satsar resurser på civilsamhällets insatser i denna del.

Jag ska villigt erkänna att det känns intellektuellt lite hederligare att diskutera denna fråga med Vänsterpartiet, som ju har motionerat och avsatt medel på ett sätt som inte regeringen har gjort. Jag har stundtals stått i diskussioner med andra partier som har anfört samma argumentation utan att ha gjort motsvarande, vilket alltid har känts något egenartat.

Jag måste med detta även konstatera att den senaste budgeten som gick igenom här i riksdagen inte var regeringens alster, utan det var helt andra krafter som fattade beslut om den.

Med allt detta sagt tycker jag ändå inte att man ska ringakta det arbete som faktiskt görs. Det satsas pengar. Vi har en förträfflig digital vägledning, låt vara ett komplement, som likafullt utvecklas väl. Verksamheten är alltså inte lagd i fullständig träda.

Anf. 6 JON THORBJÖRNSSON (V):

Fru talman! Jag har heller aldrig påstått att det inte går några pengar alls till konsumentvägledning och Konsumentverket. Det kommer pengar dit, men jag anser att det är för lite, och därför har Vänsterpartiet gjort de budgetsatsningar som vi har gjort.

Även om det var andra partier som stod bakom den budget som gick igenom nu fanns ju inte de här satsningarna i regeringens budget heller, utan det var bara i Vänsterpartiets budget som de här satsningarna fanns. Vi satsade 100 miljoner på lokal konsumentvägledning i vår senaste budget.

I en tid när alltmer samhällsservice försvinner i flera delar av landet är det extra viktigt att stoppa den utvecklingen och se till att så mycket samhällsservice som möjligt finns kvar. Vi ska kunna bo i hela landet och få en likvärdig service var vi än bor.

Det är inte lätt att vara konsument. Misslyckade köp kostar svenska konsumenter 50 miljarder kronor årligen enligt Konsumentverket. Här behövs den hjälp som den lokala konsumentvägledningen kan ge. Även skuldberget växer. Under de senaste tio åren har det växt till rekordhöga 94 miljarder. Cirka 400 000 svenskar är i dag överskuldssatta.

Även här tror vi att den lokala konsumentvägledningen kan vara med och se till att unga inte tar oansvariga lån och inte går på reklamen att det är enkelt och billigt med sms-lån och dylikt.

Vi anser att Hallå konsument är bra, och vi återkommer ofta till Hallå konsument. Men som alla också konstaterar hela tiden är den inte en ersättare, utan vi behöver den lokala konsumentvägledningen. Hallå konsument var aldrig menad att bli en ersättning.

Vi satsar pengar på den lokala konsumentvägledningen, och vi vill att den ska få samma status som skuld- och budgetrådgivningen. Och det verkar vi vara ensamma om – tyvärr.

Anf. 7 Statsrådet MAX ELGER (S):

Fru talman! Det är helt riktigt att Vänsterpartiet är ensamt i den här delen. Det är å andra sidan inget unikt att Vänsterpartiet satsar mer pengar på ett fält. Vis av erfarenhet och många års budgetförhandlingar med sagda parti vet jag att det finns en utgiftsentusiasm på många områden, som ju ofta finansieras av synnerligen väl tilltagna skattehöjningar. Däri finns en motsättning i det breda politiska spektrumet mellan Vänsterpartiet och andra partier, och det är inget ont i det.

Vi berör som hastigast frågan om ungdomars överskuldssättning, och det är ett problem som regeringen faktiskt adresserar brett. Vi har försökt att reducera möjligheterna att ge krediter via nätet genom att ta bort förvallet. Vi har reglerat pristaket – räntetaket – för snabbkrediter. Vi jobbar vidare i den riktningen. Det är ett stort problem – allra helst för den enskilde som drabbas av överskuldssättning och till syvende och sist hamnar hos Kronofogden.

Detta är en arena som vi adresserar på en mängd sätt och tar på största allvar. Det är min förhoppning att den utredning som nu sitter ska ta fram ytterligare verkningsfulla verktyg för att bistå människor inför att de löper risk att ta mer lån än de faktiskt kan finansiera.

Med detta sagt vill jag tacka för ett trevligt meningsutbyte. Jag tycker att vi har en likartad syn på problemen, men möjligen är medlen för att lösa dem något skilda. Och det är helt i sin ordning en dag som denna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2021/22:412 om civilt försvar

Anf. 8 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Alexandra Anstrell har frågat mig varför det inte finns några planer på att genomföra hela eller delar av förslagen i betänkandet *Struktur för ökad motståndskraft* (SOU 2021:25). Vidare har Alexandra Anstrell frågat mig om jag avser att initiera förslag för att förbättra strukturen för ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar på central,

regional och lokal nivå samt hur länge jag anser att det går att dra ut på tiden för planering av det civila försvaret utan att komma till beslut.

Betänkandet *Struktur för ökad motståndskraft* redovisades i mars förra året. Regeringskansliet har sedan dess arbetat intensivt med förslagen med utgångspunkt i remissinstansernas synpunkter. Det är en stor strukturell reform för myndigheternas arbete med krisberedskap och civilt försvar, vilket kräver ett gediget analysarbete och förankring med berörda myndigheter.

Den 19 maj beslutade regeringen om en ny struktur för statliga myndigheters beredskapsarbete. Den nya strukturen var planerad att träda i kraft den 1 januari 2023, men mot bakgrund av den säkerhetspolitiska situationen tidigareläggs ikraftträdandet till den 1 oktober 2022 i syfte att öka takten i arbetet med att stärka det civila försvaret. För att de myndigheter som kommer att få ytterligare uppgifter inom ramen för den nya strukturen ska kunna påbörja sitt arbete med dessa uppgifter, föreslår regeringen anslagsökningar om sammanlagt 65 miljoner kronor under 2022 i vårändringsbudgeten för 2022.

Den därefter återstående delen i betänkandet som handlar om kommuner och regioner kräver ändringar i lag och tar därmed längre tid att implementera. Utredningens förslag som rör kommuner och regioner har dessutom mött remisskritik som till mångt och mycket handlar om att dessa frågor behöver analyseras i ett bredare perspektiv. Detta behöver nog analyseras, och vi får återkomma om vad som blir nästa steg i arbetet.

Vi återuppbygger nu Sveriges totalförsvar. Genom regeringens proposition 2020/21:30 *Totalförsvaret 2021–2025* görs den största satsningen på totalförsvaret i modern tid. Det är inte bara det militära försvaret som ges ökade anslag utan det sker även en stegvis förstärkning av det civila försvaret. Tillsammans med de medel som tillfördes i budgetpropositionen för 2018 uppgår ökningen av anslagen för det civila försvaret år 2025 till 4,7 miljarder kronor. Regeringen har i vårändringsbudgeten även föreslagit åtgärder som stärker det civila försvarets förmåga under 2022 och som innebär att berörda anslag ökas med cirka 800 miljoner kronor under 2022, varav 100 miljoner kronor ska gå till kommunerna och regionerna.

Sammantaget har regeringen vidtagit flera åtgärder i syfte att stärka det civila försvaret.

Anf. 9 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

När jag skrev interpellationen hade vi faktiskt inte fått något besked från regeringen om man hade för avsikt att börja jobba med ledning och styrning med det civila försvaret med utgångspunkt i Barbro Holmbergs rapport. Kanske mitt tjat och idoga lyftande av frågan har gett något resultat. Vem vet? Men det är bra att det nu kommer något som vi faktiskt kan bita tag i och inte bara ytterligare en utredning. Hatten av för det!

Sedan är det synd att förslaget som regeringen har beslutat om är ganska tandlöst vad gäller just styrning och ledning – det som var tanken med det hela. Jag tänker omorganisationer i all ära, men det måste också bli verkstad. Man kan inte bara flytta omkring till olika boxar.

Prot. 2021/22:124
3 juni

Svar på
interpellationer

Jaha, tänker ministern och ni som lyssnar: Oppositionen blir aldrig nöjd. Vi bara gnäller.

Om det inte blir som man har tänkt sig är vår roll som opposition att faktiskt kritiskt granska dem som styr. En viktig del av att stärka det civila försvaret är att skapa tydliga lednings- och ansvarsförhållanden för att åstadkomma samordning såväl inom det civila försvaret som mellan det civila och militära försvaret. Det här har vi sett fallera flera gånger. Jag tänker på branden i Västmanland, och jag tänker på skogsbranden i Kårböle med omnejd – ja, egentligen alla bränderna 2018. Jag tänker också på coronapandemin. I går fick vi resultatet från ett enigt konstitutionsutskott att regeringen har brustit i sin hantering av pandemin.

Här är det igen tydligt vad gäller ledning och styrning: Regeringen fattade inte något särskilt beslut om strategi, enligt konstitutionsutskottet. Det har inte heller varit regeringens avsikt att strategin skulle styra myndigheterna, samtidigt som det från myndigheternas håll har anförts att strategi var något man skulle arbeta utifrån.

Fru talman! I min värld låter detta otydligt. Ska man arbeta utifrån en strategi eller inte, och fanns det någon över huvud taget? Det blir otydligt. Ordföranden i konstitutionsutskottet, Karin Enström, sa i samband med att KU:s granskning blev klar i går att en strategi bör vara väl förankrad, och det går inte att klarlägga om den aktuella strategin var det.

Det här är egentligen ingen raketforskning. Alla behöver veta vem som har och kan ta ledning när det väl gäller. Är det en myndighetsövergripande fråga måste någon ta ledartröjan, men, fru talman, det går inte i dag. En myndighet får alltså inte säga till någon annan myndighet vad den ska göra. Det går bra; man kan samarbeta och ha det bra så länge man är överens. Men är man inte överens blir det ett problem. Då gör varje myndighet vad den tycker är det bästa. Det kan bli lite spretigt och ibland till och med lite motsägelsefullt.

I Barbro Holmbergs utredning fanns ett förslag som regeringen inte har tagit med i förslaget till en förbättrad styrning och ledning av det civila försvaret. Utredningen hade med ett förslag som bland annat innebar att en så kallad civilområdeschef ska verka för att största möjliga försvarseffekt ska uppnås. I detta syfte föreslog utredningen att civilområdescheferna under höjd beredskap ska ha föreskriftsrätt gentemot länsstyrelserna inom civilområdet. Enligt utredningens bedömning ska föreskriftsrätten tillämpas i situationer när annan samverkan inte ger önskvärt resultat eller när det kommer till tidskritiska beslut som är av betydelse för landets försvar och som måste få snabbt genomslag.

Utredningen föreslog också att de sektorsansvariga myndigheterna får en inriktande och ledande roll inom beredskapssektorn, just för att de ska kunna göra prioriteringar och omfördelningar av resurser. De föreslår att föreskriftsrätten även ska omfatta fredstida krissituationer.

Men det här föreslår alltså inte regeringen, utan regeringen vill att alla ska samarbeta och vara sams. Det är en fin tanke, men ibland är det någon som träter och man tycker inte lika. Då behöver man veta vet man ska hålla i när det blåser. Håller inte ministern med om det?

Anf. 10 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! På ett allmänt plan håller jag naturligtvis med om det, och det är precis det som den här reformen syftar till.

Det är en stor strukturreform som vi nu har beslutat om. Vi delar upp Sverige i sex civilområden med sex ansvariga länsstyrelser. Vi delar upp samhället i tio sektorer med områdesansvariga myndigheter för varje sektor. Det kan handla om hälso- och sjukvården, transporter, energiförsörjning, livsmedel, vatten och annat.

Var och en av dessa sektorer får alltså en ansvarig myndighet. Det beror på att vi anser att det finns en risk när man säger att alla har ansvar för allting. Det brukar sluta med att ingen tar ansvar för någonting. Därför är det viktigt att man pekar ut den myndighet som har ansvar för varje samhällssektor och den länsstyrelse som har ansvaret för sitt område. Det är precis det som det här beslutet handlar om.

Sedan tar Alexandra Anstrell upp två frågor.

Den ena handlar om hur man ska se på styrningen av kommuner och regioner. Där ska jag först säga att Barbro Holmberg inte uttryckligen hade uppdraget att utreda den frågan. Hon lade ändå fram ett förslag, som har fått ganska skarp remisskritik – inte minst från SKR, som menar att det är felaktigt utformat eller menar att det är fel väg att gå. Därför bör vi ha en längre diskussion, eller en längre process, med kommunsektorn för att se hur vi ska kunna lösa den frågan. Det kommer vi att återkomma till.

Det vi stannar vid nu är att vi fattar strukturbeslut som handlar om statens myndigheter, det vill säga länsstyrelserna och våra centrala myndigheter. I den delen kommer vi att återkomma. Men att beskriva det här som tandlöst är helt fel, vill jag påstå. Det här är en stor och verkningsfull reform.

När det gäller föreskriftsrätten fick också den väldigt skarp remisskritik. Det beror på att det finns en problematik i att en myndighet ska få föreskriftsrätt över en annan myndighet. Om till exempel polisen skulle få föreskriftsrätt över Säkerhetspolisen skulle man så småningom hamna i ganska svåra avvägningar. Därför har vi sagt att om man behöver ändringar i hur en myndighet ska hantera olika frågor får man gå till regeringen, som får utfärda de eventuella nya beslut som behövs. Det handlar i så fall framför allt om förordningsbeslut. Det är en bättre väg att gå än att sätta en myndighet ovanför en annan genom föreskriftsrätt.

Däremot får vi tio sektorsansvariga myndigheter. Är det då så att någon av de sektorsansvariga myndigheterna säger att något inte funkar i förhållande till en annan myndighet på ett område, då får man gå till regeringen och begära en ny föreskrift och ett nytt beslut. Det tror vi är det riktiga sättet att agera på här.

Sedan är detta som sagt bara ett led i återuppbyggnaden av det civila försvaret. Vi genomför ju en historisk sådan återuppbyggnad. Från 2025 handlar det om 4,7 miljarder kronor ytterligare som går ut. Bara i år tog vi loss 800 miljoner kronor till, varav 100 miljoner kronor gick till kommuner och regioner.

Det pågår också en process på MSB för att ge underlag till regeringen för ytterligare satsningar som behöver göras. Man kom in med ett förslag som uppgår till sammanlagt 6,2 miljarder kronor till för 2023. Det förslaget kommer vi förstås att hantera i budgetprocessen till hösten för att se hur vi ska prioritera i detta. Men det här är en del av den stora återuppbyggnaden av den civila beredskapen och ett viktigt strukturbeslut.

Anf. 11 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack, ministern, för det utvecklade svaret!

Jag tänker fortfarande att det beslut som regeringen fattat innebär en väldigt stor omorganisation eller omstrukturering men egentligen inte ger svar på vem som tar ledartröjan när det blåser.

När det gäller föreskriftsrätt tänker jag på vad man kan göra i stället för att säga att det inte funkar. Behöver man ändra lagar är det just det vi gör i den här kammaren, och då hade man haft tid på sig under året sedan den här utredningen kom att ta fram förslag på det. Alternativt kan man bara erkänna att man inte vill ha föreskriftsrätt och är nöjd som det är.

Ministern är ganska duktig på att slå sig för bröstet för de satsningar som görs på det civila försvaret just nu. Men man får inte missa att Försvarsberedningen, som sammanträtt nu under våren, från början inte hade något uppdrag om det civila försvaret. Det har en väldigt pådrivande opposition arbetat fram för att vi ska få till satsningar på det civila försvaret i år.

En fråga som regeringen inte arbetat med alls under mandatperioden är skyddsrum och befolkningsskydd. Detta trots det allvarliga säkerhetsläge som vi har i vår omvärld.

Vi har i Sverige ungefär 64 000 skyddsrum. I dessa beräknas 7 miljoner människor få plats. Vi är ju några fler. Många skyddsrum är eftersatta och har inte renoverats eller kontrollerats på länge.

Även om det är fastighetsägaren som ansvarar för skyddsrummen är det staten som ska kontrollera att de håller rätt standard. Det har alltså inte skett. En majoritet av skyddsrummen har inte kontrollerats på tio år. Evakueringsplanerna är inte heller uppdaterade.

Detta inger inte trygghet. Det medför en påtaglig risk för svensk totalförsvarsförmåga, då vi inte har full kontroll över vår beredskapssituation och befolkningsskyddet.

Det ska komma en utredning i höst som ska komma fram till nya saker. Men vilket arbete sker på området under tiden? Hur många nya skyddsrum har ministern sett till att det byggs, och hur står det till med kontrollerna av de befintliga skyddsrummen? Man har avsatt pengar, men har man sett till att de verkligen har gått till det man har bestämt?

Så till min favoritfråga just nu, fru talman: det utlovade näringslivsrådet.

Ministern lovade i en tidigare debatt att det skulle komma till sommaren, och nu – efter tre utredningar – har regeringen aviserat att det ska startas. Statssekreteraren berättade i går att det nu bara är ett almanacksproblem innan det kan dra igång.

Gott så! Problemet är bara att ministern har startat ett näringslivsråd utan näringsliv. Vad ska ministern med ett näringslivsråd utan näringsliv till? Är det bara för syns skull?

Anf. 12 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Med all respekt verkar Alexandra Anstrell vara väldigt dåligt påläst om vad vi gör.

Alexandra Anstrell säger att vi inte har arbetat alls med skyddsrumsfrågan. Herregud, vi har ju tillsatt en utredning för att titta på skyddsrumsfrågan. Det gjorde vi förra året. Britt Bohlin sitter på det uppdraget nu. Jag fick en föredragning av henne så sent som för ett par veckor sedan om hur

långt hon kommit hittills. Hon kommer som sagt att lämna sitt betänkande i höst. Att påstå att regeringen inte har jobbat alls med skyddsrumsförfrågan när det är precis tvärtom tycker jag faktiskt är rätt anmärkningsvärt.

Vi har hittills identifierat ett antal brister. Vi behöver lägga in mer pengar i detta. Det har inte byggts skyddsrum i Sverige på kanske 20 år. Det statliga anslag som vi hade för skyddsrumsb byggande avskaffades ju i början av 2000-talet, och det är klart att det finns en eftersläpning. Vi har också ett renoveringsbehov. Bara att rätta till de brister som man hittills har sett när det gäller skyddsrummen kommer nog att kosta uppemot 1 miljard kronor.

Det har inte varit okänt tidigare heller att vi har sådana brister. Men jag kan konstatera att när Moderaterna styrde det här landet gjorde man ingenting på det civila området. Man startade inga utredningar och satsade inga pengar i den här sektorn, så jag tycker nog att Alexandra Anstrell ska sänka tonläget lite grann. Om det är någon som har jobbat med de här frågorna är det den nuvarande regeringen.

Det är samma sak när det gäller näringslivsrådet. Vi har ju beslutat att inrätta ett näringslivsråd. Då säger Alexandra Anstrell att det inte ska sitta något näringsliv där. Vi håller just nu på att ta fram en lista på vilka som ska sitta i näringslivsrådet från näringslivets sida. Vi kommunicerar med de organisationerna just nu och kommer som sagt att utse personer i närtid, så där kan jag också säga att vi kommer att leverera.

Jag vill ha företrädare från arbetsgivarsidan i det här. Jag vill också ha in arbetstagarorganisationerna i detta eftersom jag vill ha bred uppslutning i hela samhället kring den civila beredskapen, som vi nu behöver bygga upp.

Det är väl lite grann så att världen ibland består av två sorters människor. Den ena är de som jobbar, och den andra är de som står bredvid och klagar på dem som jobbar. Ibland kan det vara så att de som klagar mest över att en kris inte har hanterats på rätt sätt är precis samma personer som själva aldrig någonsin har varit med om att hantera en kris. Så kan det vara ibland.

Anf. 13 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag håller med om att det finns två olika sorters människor. Det kan också vara de som utreder och de som har handlingskraft.

När det gäller skyddsrummen hänvisar ministern till just en utredning. Men jag tänker att under tiden den utredningen pågår finns det faktiskt 64 000 skyddsrum som har ett behov. Då kan man också göra saker som man redan vet behöver göras medan utredningen pågår. I min värld är det skillnad på att hålla på och utreda och att faktiskt ha handlingskraft. Det är en helt annan sak.

Fru talman! Generaldirektören för MSB sa i går att man förespråkar en ökning av budgeten för 2023 med 6,2 miljarder, för 2024 med 8,8 miljarder och för 2025 med 10 miljarder. Bara för den del som handlar om att stärka kommuner och regioner skulle det krävas 1,6 miljarder 2023. Är detta summor som regeringen och ministern ställer sig bakom och har för avsikt att arbeta vidare med?

Jag tänker också på målen. Det är en fråga som jag tycker är jätteviktig. Hur ska detta bli som man har tänkt sig? Man måste sätta upp mål – det finns inga tydliga mål för kommuner och regioner. Inte heller finns det utskrivet vad de ska uppnå när det gäller det civila försvaret. Vad är kommunernas och regionernas ansvar, och vad går staten in med?

Om man inte vet vart man ska, hur ska man då veta när man har kommit dit?

Anf. 14 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Alexandra Anstrell sluggar vilt här, tycker jag. Man kan inte komma ifrån att den här regeringen när det gäller civil beredskap har gjort mer än någon annan regering har gjort i modern tid. Vi går alltså in med 4,7 miljarder kronor från 2025. Vi trappar upp efter hand under de år som kommer. Redan i år tar vi loss ytterligare 800 miljoner kronor till detta. Vi genomför strukturreformen med de sex civilområdena och de tio sektorerna. Och vi gör en översyn vad gäller både skyddsrummen och försörjningsberedskapen. Vi har ett tätt och utökat samarbete med Finland kring beredskapsfrågan och frågan om att återuppbygga en del av de lager som vi behöver ha, som ju dessvärre avvecklades för ungefär 20 år sedan. Och vi återkommer också till finansieringsfrågan framöver.

MSB har, på regeringens uppdrag, lämnat in underlag för hur vi ska göra de kommande åren. Där kommer vi förstås att återkomma när vi hanterar budgeten. Men vi måste nu gå igenom och prioritera; vi har inte oändliga resurser.

Det stora hotet mot våra möjligheter att fortsätta att upprusta både det militära och det civila försvaret är om vi skulle få en regering som i stället går in för stora skattesänkningar. Då kommer vi så småningom inte att ha några pengar över till det som samhället verkligen behöver satsa på. Det får vi hoppas att vi ska slippa.

Regeringen fortsätter alltså att jobba aktivt med att bygga upp det civila försvaret. Vi gör det i större skala än någon regering har gjort i modern tid.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2021/22:416 om införande av civilplikt

Anf. 15 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Alexandra Anstrell har frågat mig om regeringen har för avsikt att skyndsamt införa civilplikt och hur jag avser att ytterligare stärka de frivilliga som vill vara med i uppbyggnaden av Sveriges totalförsvar så att de är förberedda vid kris eller krig.

Genom regeringens proposition 2020/21:30 *Totalförsvaret 2021–2025* görs den största satsningen på totalförsvaret i modern tid. Det är inte bara det militära försvaret som ges ökade anslag, utan det sker även en stegvis förstärkning av det civila försvaret. Tillsammans med de medel som tillfördes i budgetpropositionen 2018 uppgår ökningen av anslagen för det civila försvaret 2025 till 4,7 miljarder kronor.

Regeringen gav förra året Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, i uppdrag att bedöma behov av personalförstärkningar inom

bevakningsansvariga myndigheter och andra berörda aktörer vid en situation med höjd beredskap och ytterst krig. Bakgrunden till uppdraget var behovet av att få en samlad bild av hur personalbehoven ser ut inom olika delar av det civila försvaret för att identifiera vilka typer av verksamheter som kan vara betjänta av särskilda åtgärder för sin personalförsörjning vid höjd beredskap och krig.

Sådana åtgärder skulle till exempel kunna handla om förberedelser för att nyttja den allmänna tjänsteplikten, en aktiverad civilplikt eller avtalslösningar. Detta uppdrag har redovisats för regeringen som nu går igenom och analyserar rapporten i det pågående arbetet med hur personalförsörjningen inom det civila försvaret kan utvecklas.

När det gäller vilka åtgärder som bör vidtas är aktivering av civilplikt en viktig fråga. Civilplikten kan utgöra en möjlighet för den som vill göra vapenfri plikttjänstgöring att bidra till totalförsvarets samlade behov. Regeringen avser att återkomma i frågan.

De frivilliga försvarsorganisationerna är en viktig del av den samlade förmågan i totalförsvaret. Förutom bemanning och förstärkningsresurser bidrar de till folkförankring och till försvarsviljan. En stark folkförankring och försvarsvilja är en förutsättning för totalförsvarets krigsavhållande uppgift.

Regeringen konstaterar att det under den senaste försvarsbeslutsperioden har skett en utveckling där de frivilliga försvarsorganisationernas roll i det civila försvaret har börjat tydliggöras och planeras för. Denna utveckling bör fortsätta. Under pågående försvarsperiod tillför regeringen medel till de frivilliga försvarsorganisationerna i enlighet med totalförsvarspropositionen. Tillsammans med medel som tillförts 2020 uppgår förstärkningen till 40 miljoner kronor från och med 2024.

Över hela landet finns även ideella organisationer som erbjuder människor kostnadsfria utbildningar i beredskap vid olyckor, allvarliga händelser och kriser. Regeringen har i vårandringsbudgeten för 2022 föreslagit att dessa organisationer ska tillföras ytterligare 10 miljoner kronor för att öka den enskildes förmåga att förebygga och hantera olyckor, allvarliga händelser och kriser.

Anf. 16 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Frågan om uppbyggnaden av det civila försvaret är central om Sverige ska kunna ha ett fungerande totalförsvar som kan värna landet i händelse av kris eller krig. Överbefälhavaren har vid flera tillfällen varit mycket tydlig när det gäller behovet av att det civila försvaret utvecklas parallellt och i takt med det militära försvaret. Försvarsmakten är tydlig i sitt budgetunderlag och menar att deras analys visar att det civila försvarets förmåga att bidra till det militära försvaret vid höjd beredskap och ytterst krig behöver utvecklas. Precis så är det.

Regeringen har väldigt länge varit senfärdig i arbetet med det civila försvaret, där många viktiga delar fördröjs och utreds gång på gång. Man kan inte säga att man är handlingskraftig om man startar ytterligare en utredning, och man har hållit på i snart åtta år. På område efter område ser vi att vårt civila försvar och vår beredskap inte håller en acceptabel nivå för ett starkt totalförsvar i dag.

Nu menar MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, att regeringen bör överväga att skyndsamt aktivera civilplikt, i första hand

syftande till att skriva in civilpliktiga som redan har nödvändiga kunskaper utan föregående grundutbildning. Vidare skriver de att regeringen i det fall den beslutar om aktivering av civilplikt bör överväga att ge sektorsansvariga myndigheter i uppdrag att snabbtutreda inom vilka verksamheter civilpliktig personal skulle kunna förstärka personalförsörjningen vid höjd beredskap och krig samt identifiera vilka personalkategorier det i så fall skulle handla om.

Med anledning av detta skrev jag den här interpellationen, för det är också ett förslag som vi moderater har haft med i vår motion i försvarsutskottet. Har ministern och regeringen för avsikt att skyndsamt införa civilplikt?

Det finns så många duktiga ungdomar som väljer att göra sin värnplikt och ta ansvar för att försvara Sverige. Nu finns det ju inte utrymme för alla att göra det. Då kanske det behövs andra och bättre sätt för att både öka försvarsviljan hos unga och engagera fler för att få ett ökat totalförsvar. Här tror vi moderater verkligen på att införa en ny civilplikt – det skulle ge ett robust totalförsvar.

Civilplikten avskaffades 2008 och användes när den var aktiv för att utbilda förstärkningsresurser för det civila försvaret. Det handlar till exempel om utbildning i brandbekämpning, sjukvård, röjning och reparationer. I händelse av kris eller krig kommer det att finnas ett utökat behov av personal som kan utföra enklare uppgifter för att samhället ska fungera. Därför anser vi moderater att civilplikten bör återaktiveras.

Eftersom vi under en längre tid har haft ett säkerhetspolitiskt allvarligt läge och det är krig i Europa behövs handling på många plan. Vi kan i dag till exempel se en stor tillströmning av intressenter till våra frivilliga försvarsorganisationer, som hemvärnet och lottakåren. Svenskarna vill hjälpa till och vara förberedda.

En stor förändring för att fler skulle kunna vara förberedda och ta ansvar i händelse av kris eller krig skulle vara att återinföra civilplikten. Så vad är det som får er att tveka, herr minister?

Anf. 17 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är trevligt att höra en moderat prata så varmt om plikten med tanke på att det var Moderaterna som en gång avskaffade värnplikten, mot socialdemokratins vilja, och sedan dessutom bidrog till att skära ned på försvaret i en sådan omfattning att ni till och med fick en försvarsminister som avgick i protest.

Sedan vi tillträdde 2014 har vi lagt om försvarspolitikerna i båda dess delar. Vi har satsat mer än någon annan regering på det militära försvaret, och vi satsar också mer än någon annan regering har gjort på det civila försvaret. Och det är inte slut där, med de stora satsningar som gjorts hittills. Nu har vi dessutom sagt att vi när det gäller det militära försvaret bör komma upp i 2 procent av bnp, vilket bara det är en affär på kanske 40–45 miljarder kronor ytterligare per år till försvaret som vi behöver satsa – inte minst mot bakgrund av det försämrade säkerhetspolitiska läget.

Det känns, med tanke på att Moderaterna själva var med om att avveckla och skära ned på försvaret, lite egendomligt att höra en moderat kritisera regeringen för att vi inte bygger upp det igen tillräckligt fort. Nu gör vi det så snabbt som det bara går, både det militära försvaret och det civila försvaret. På den civila sidan handlar det om förstärkningar med en

stegvis upptrappning fram till 2025. Från 2025 kommer det att innebära ytterligare 4,7 miljarder kronor. Vi tog loss ytterligare 800 miljoner kronor i år.

Vi talade i den tidigare debatten om de viktiga strukturbeslut som har fattats. Här har vi stora utmaningar och behov framöver. Det handlar om förstärkningar när det gäller försörjning av livsmedel, vatten, energi och kommunikation liksom när det gäller it-säkerhet. Vi har startat ett nytt cybersäkerhetscenter som nu är aktivt. Och på den militära sidan har vi ju återinfört värnplikten, den värnplikt som Moderaterna avskaffade.

MSB säger att vi också måste överväga att återinföra civilplikten. Det kan ske på olika sätt. Det är aktuellt att vi ska göra det. Det kräver då att man vet precis vad man gör och hur det då ska se ut. Men vi har öppnat för det också.

Vad kan då civilplikten komma att omfatta för områden? Också där ser man framför sig ganska stora områden. Det kan vara räddningstjänst, hälso- och sjukvård eller äldreomsorg. Det är helt enkelt sektorer där människor får krigsplaceringar i händelse av krig eller höjd beredskap. Då får man säga: Jaha, du är sjuksköterska, och till vardags jobbar du med att spruta in botox i människor, men om det blir förhöjd beredskap ska du gå in och jobba i sjukvården i stället! Det är den typen av pliktbeslut som man fattar. Om det blir civilplikt kommer staten att kunna anvisa folk en place-ring.

När det gäller de frivilliga försvarsorganisationerna gör vi återigen en väldigt stor satsning med 40 miljoner kronor direkt till frivilligorganisationerna, och sedan ytterligare 10 miljoner till övriga ideella organisationer. Också här gör vi en stor förstärkning. Jag ser framför mig att vi kanske kommer att behöva titta ytterligare på detta och lägga till ännu mer resurser.

Anf. 18 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack, ministern, för det utvecklade svaret! Jag tycker att det låter bra att man är intresserad av att titta på civilplikten även i regeringen. Jag tror att det skulle vara bra för Sverige. Jag tror att det skulle vara bra för vår försvarsvilja totalt sett.

Men jag tycker också att ministern ska vara försiktig med att anklaga andra partier när det gäller vem som rustade ned försvaret, för vi vet ju alla att det var Göran Persson som startade den stora nedrustningen. Vi ska också veta att det var en annan tid då. Det är kanske inte någon ursäkt, men det kan vara en del av förklaringen, tror jag. Jag var själv inte med då, men jag är med och vill ta ansvar nu för att bygga upp Sveriges försvar. Jag tycker att det är viktigt.

I min interpellation frågade jag ministern om ministern avser att ytterligare stärka de frivilliga som vill vara med i uppbyggnaden av Sveriges totalförsvar, så att de är förberedda vid kris eller krig. Här får jag svaret att mer pengar avsatts, och det är ju jättebra. Men sedan då – vad ska pengarna gå till? Hur följer man upp att det blir som man har tänkt sig?

Det finns en hel del knutar att lösa upp, men dem verkar ministern inte vara medveten om. I över 100 år har vi haft frivilliga försvarsorganisationer i Sverige, och de spelar en viktig roll i Sveriges kris- och krigsberedskap.

Prot. 2021/22:124
3 juni

Svar på
interpellationer

Det handlar om ungefär 350 000 människor i olika åldrar som i dag är engagerade i 18 olika frivilliga försvarsorganisationer. Genom kurser och utbildningar av de frivilliga ser man till att specialkompetenserna bevaras och utvecklas i takt med att behoven förändras.

Nu har behovet verkligen förändrats, fru talman. Flera av organisationerna har också verksamhet för ungdomar för att de ska kunna skolas in och gå vidare. Det är fantastiskt!

De stöttar civila myndigheter och Försvarsmakten. Ett fungerande civilt försvar är helt nödvändigt. Det är en nödvändig förutsättning för att det militära försvaret ska fungera och kunna lösa sina uppgifter. Men ett civilt försvar är ju helt omöjligt att få till om man inte har frivilliga.

När man deltar i någon av de frivilliga försvarsorganisationerna krävs först en grundutbildning. Sedan ska man lära sig mer via olika vidareutbildningar, så att man ska få de förmågor som vi verkligen behöver. Lagen om skydd för anställning vid viss tjänstgöring inom totalförsvaret finns och möjliggör att personer har rätt att få tjänstledigt från sin arbetsgivare för att arbeta på så kallade avtalsdagar. När man är utbildad kan man få avtal med exempelvis Svenska Lottakåren, hemvärnet eller liknande för att vara en del av totalförsvaret.

Det finns däremot ingen lagstiftning som ger rätt att vara ledig under själva utbildningen. Det gör det inte heller för den grundutbildning som krävs för att man ska få börja eller för att genomgå någon av fortsättningsutbildningarna, så att vi ska få de där förmågorna som vi behöver i våra frivilligorganisationer.

Fru talman! Om man verkligen menar allvar med att stärka de frivilliga försvarsorganisationerna behöver man också ge dem rätt förutsättningar. Jag ställde en fråga till ministern om ministern hade tänkt att ytterligare stärka de frivilliga som vill vara med i uppbyggnaden av Sveriges totalförsvaret, så att vi är förberedda vid kris eller krig. Finns det någon tanke när det gäller detta, mer än bara pengar? Om de inte ges rätt förutsättningar blir det gärna lite av ett moment 22.

Vikten av robust krisberedskap och civilt försvar har verkligen satts i strålkastarljuset genom pandemin. Jag undrar om ministern kan tänka sig att brett arbeta fram förslag som främjar ett viktigt deltagande av frivilliga och stärker deras betydelsefulla arbete. Vi har lottakåren, Bilkåren och andra duktiga organisationer som gör underverk när det gäller alltifrån logistik och stabsarbete till att köra bil och att hoppa fallskärm.

De frivilliga lägger ned själ och hjärta för att vara en del av Sveriges totalförsvaret. Det blir ett problem om de inte kan få vara lediga från jobbet när de ska genomgå sin utbildning. Ska de stå där med mössan i hand och be om att få vara lediga när vi behöver människor som stärker vårt totalförsvaret? Borde vi inte kunna lösa det problemet så att vi kan få ett starkt totalförsvaret utan ett moment 22 med personer som inte får vara lediga från jobbet?

Anf. 19 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Alexandra Anstrell säger att det var en annan tid. Med detta vill hon försvara att Moderaterna skar ned så mycket på försvaret att till och med deras egen försvarsminister avgick i protest.

Ni avskaffade värnplikten mot socialdemokratins vilja. Ni avskaffade den med bara ett par rösters övervikt i den här kammaren. Vi varnade för

vad detta skulle betyda för personalförsörjningen inom försvaret. Men ni avskaffade inte bara värnplikten utan också civilplikten. De sista utbildningarna gick 2008. Under alliansregeringen var det helt enkelt viktigare att kunna sänka skatten med 140 miljarder kronor än att upprätthålla värnplikt, civilplikt och ett försvar som håller sin kvalitet.

Pengarna tog slut för att ni hade sänkt skatten så mycket. Det var detta ni prioriterade.

När vi tillträdde 2014 lade vi om politiken, inte minst mot bakgrund av det försämrade säkerhetspolitiska läget efter att Ryssland hade invaderat och annekterat Krim. Det gjorde ju Ryssland på våren 2014. Det var en del av bakgrunden till att vi så snabbt som möjligt började återupprusta både det militära och det civila försvaret.

Nu är vi i ett skede där vi håller på att bygga upp det. Från 2025 handlar det om 4,7 miljarder kronor ytterligare. Vi trappar upp det stegvis. I år tar vi loss ytterligare 800 miljoner kronor till de här satsningarna.

Här har frivilligorganisationerna en central roll, och det är därför som vi går fram med dessa pengar. Sedan ska kanske inte regeringen alltid detaljstyra vad de frivilliga försvarsorganisationerna gör, men vi ska förstås ge dem bra förutsättningar att verka och fortsätta att vara ett bra tillskott till totalförsvarsorganisationen.

En sådan dialog för vi dagligen, skulle jag säga, med de frivilliga försvarsorganisationerna. Det kan jag lova. Sedan har vi ytterligare ideella organisationer som också får mer pengar. Det handlar om 40 miljoner till de frivilliga försvarsorganisationerna och 10 miljoner kronor till övriga organisationer. Jag ser framför mig att vi kommande år kan behöva förstärka detta ytterligare.

Men, som sagt, alliansregeringen avskaffade värnplikten. Man avskaffade civilplikten. Vi har återinfört värnplikten, och vi är på väg att också återinföra civilplikten. Det är väl ett tecken så gott som något på hur den här politiken har lagts om.

Anf. 20 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Som jag sa i mitt förra anförande tror jag att man ska vara försiktig med att kasta paj på någon. Det var Socialdemokraterna och Göran Persson som började med de absolut största nedskärningarna av Sveriges försvar någonsin. Att stå här i kammaren och kasta paj på någonting som hände i en tid då jag själv inte var med har jag inte för avsikt att göra.

Fru talman! Våra frivilligorganisationer är viktiga. Det är också viktigt att alla frivilliga får hjälpa till när det händer. Vid skogsbränder har vi sett hur viktigt det är att kunna organisera frivilliga som inte är med i organisationer och som kommer dit för att de vill hjälpa där och då. Då behöver vi våra frivilligorganisationer, som kan engagera andra frivilliga för att de ska kunna göra bäst nytta.

När jag senast besökte en utbildning inom svenska lottakåren i Enköping lyfte de upp ett annat problem som finns, nämligen att det saknas lokaler. Det råder lokalbrist. Nu när vi rustar upp överallt finns det inte tillräckligt med lokaler. Om både de värnpliktiga och de frivilliga försvarsorganisationerna ska utbildas blir det krockar, för det finns en del lokaler som man inte kan hitta på annat sätt och som man behöver till vissa uppdrag.

Det här är ett av flera problem som dyker upp nu när vi växlar upp hela försvaret. Då tycker jag att det är viktigt att synliggöra dessa problem, så att man kan lösa dem, och inte bara säga att man skickar in mer pengar. Om man inte hjälper till att lösa knutarna blir det ett moment 22.

För att få till bästa möjliga synkronisering mellan det civila och det militära försvaret menar Moderaterna i och för sig att vi behöver ett totalförsvarsdepartement, så att man kan se att ingenting trillar mellan stolarna och att det synkroniseras. Men nu finns det en del problem som vi ser och som vi borde kunna lösa för att hjälpa våra frivilliga försvarsorganisationer.

Jag undrar om ministern är beredd att ta tag i de frågorna, så att man kan lösa den delen och så att människor som engagerar sig frivilligt får möjlighet att vara lediga från sina jobb när de ska utbilda och utbilda sig vidare. Man behöver även titta på lokalbristen.

Anf. 21 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det här har rört sig om två frågor. Den ena är civilplikten. Är vi beredda att återinföra den? Svaret är ja, men det måste vara en modern variant av civilplikt. Det kräver också en del ytterligare överväganden om exakt hur man ska göra, men jag tror att det skulle kunna utgöra ett viktigt tillskott till totalförsvaret att återuppväcka civilplikten, på samma sätt som vi har återuppväckt värnplikten. Det är den ena delen.

Den andra delen gäller frivilligorganisationerna. Vi för en kontinuerlig dialog med frivilligorganisationerna som inte bara handlar om pengar. Nu får man loss ytterligare 40 miljoner kronor till de frivilliga försvarsorganisationerna och ytterligare 10 miljoner till de ideella organisationerna. Vi kommer att fortsätta den dialogen för att se hur vi ytterligare ska kunna underlätta deras arbete, så att de ska kunna fortsätta att fungera som ett bra tillskott till totalförsvaret.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2021/22:441 om bristen på anstaltsplatser

Anf. 22 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Tobias Andersson har frågat mig hur regeringen avser att agera för att säkerställa att fängelsedömda inte går fria i väntan på straff.

Den ökning vi ser av intagna i Sveriges häkten och anstalter är bland annat en följd av regeringens politik för effektivare brottsbekämpning. Regeringen har skärpt straffen på flera områden, vilket bland annat har lett till att fler har kunnat häktas och att individer som tidigare skulle ha gått med vapen på stan nu sitter i häkte. För att ge Kriminalvården förutsättningar att möta den höga beläggningen och samtidigt bibehålla säkerheten har regeringen de senaste åren tillfört myndigheten de medel som Kriminalvården äskat för att kunna tillskapa både tillfälliga och permanenta platser.

Det är Kriminalvårdens ansvar att fortlöpande anpassa antalet häktes- och anstaltsplatser till behovet inom de ekonomiska ramar som myndighe-

ten tilldelas. Nu expanderar Kriminalvården. Myndigheten planerar för en utökning av 3 500 platser fram till 2031, varav 900 platser i häkte och 2 600 platser i anstalt. Kriminalvården planerar utöver detta för 1 200 tidsbegränsade häktes- och anstaltsplatser under perioden, varav 300 redan är i drift.

Om en misstänkt person döms för ett brott och han eller hon är häktad i målet är det domstolens uppgift att pröva om personen ska stanna kvar i häkte till dess att domen vinner laga kraft. Rättens prövning grundar sig inte på hur beläggningen ser ut på våra häkten.

Att hålla personer som begår grova brott borta från gatorna är en högt prioriterad fråga för regeringen. Detta är en av anledningarna till att regeringen har gjort de största satsningarna på Polismyndigheten och Kriminalvården på väldigt många år.

Anf. 23 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Överfulla anstalter gör att dömda går fria på gatorna i väntan på att avtjäna sina straff, rapporterade SVT tidigare i år. Det är alarmerande information, men tyvärr har fallet varit så i flera år.

”Överfulla anstalter gör att dömda går fria på gatorna i väntan på att avtjäna sina straff, rapporterade SVT tidigare i år. Alarmerande information, men tyvärr har så varit fallet i flera år. Det råder en akut brist på anstaltsplatser, vilket i praktiken innebär att fängelsedömda inte omgående avtjänar sitt straff efter att domen vunnit laga kraft.” Så inledde jag min interpellation när jag skickade in den för drygt två månader sedan, fru talman.

Svaret från Morgan Johansson har dröjt ett tag. Svar ska egentligen komma inom två veckor, men så blev inte fallet denna gång heller. Det är synd, givet att detta är en akut fråga. Tyvärr, får man väl ändå säga, har den aktualiserats ytterligare sedan interpellationen ställdes. Nu i veckan har nämligen Sveriges Radio släppt rapporter om hur illa ställt det faktiskt är. Jag återkommer till dessa granskningar i mitt nästa anförande.

För det tål dock att upprepas hur det har låtit från Morgan Johansson när han beskrivit detta problem, dels i svaret nu, dels i andra sammanhang. Han har nämligen fått fulla anstalter att i sig låta som en framgång å hans och regeringens vägnar. I stället för att problematisera att tusentals fängelsedömda tillåts röra sig fritt i samhället har han betonat att många döms och att de döms till längre straff än tidigare.

Fru talman! Missförstå mig inte – jag är glad över varje brottsling som döms till det straff som den förtjänar. Men att fängelserna är fulla kan inte i sig ses som ett mått på justitieministerns framgång. Det tyder snarare på att vi har en tilltagande brottslighet i samhället och att vi inte i tillräcklig utsträckning har byggt ut svensk kriminalvård eller funnit andra lösningar för inkapaciteringen. Detta är två saker som snarare talar för att justitieministern har misslyckats än för att han har lyckats.

Tar vi därutöver i beaktande att uppklärningsprocenten i många fall är skrämmande låg och att tusentals fängelseår döms ut tack vare att andra länders rättsväsen har verktyg och resurser som det svenska inte givits av Morgan Johansson förstår nog de flesta att Morgan Johansson har misslyckats samt att fulla anstalter inte utgör något bevis på en påstådd motsats.

Fru talman! I sitt svar på min interpellation sa Morgan Johansson att det är en högt prioriterad fråga för regeringen att hålla personer som begår

grova brott borta från gatorna. Ändå ser det inte så ut. Tvärtom är närmare 3 000 fängelsedömde på fri fot i väntan på straff. Hur hänger det ihop med att regeringen påstår sig prioritera frågan?

Anf. 24 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Den här regeringen har gjort de största satsningarna på rättsväsendet som någon regering har gjort i modern tid. På tio år fördubblar vi anslaget till polisen, bara för att nämna ett exempel, från lite drygt 20 miljarder kronor 2014 till nästan 40 miljarder kronor 2024. Det finns ingen myndighet som har växt lika snabbt som Polismyndigheten har gjort. Det skulle i så fall vara försvaret, men jag tror faktiskt att Polismyndigheten är ett strå vassare när det gäller pengar.

Vi kommer med all sannolikhet också att kunna nå det mål vi har satt upp om 10 000 fler anställda i polisverksamheten fram till 2024. Det gick ut 600 nya poliser bara för någon månad sedan. Nästa vecka anställs ytterligare 800 poliser i myndigheten. Vi har startat två nya polisutbildningar, i Borås och i Malmö. Vi bygger ut rättsväsendet och satsar hela vägen.

Vi har dessutom skärpt straffen på så gott som alla de grova våldsbrotten, grovt vapenbrott och de allvarliga narkotikabrotten. Det har också fått genomslag. För någon vecka sedan kom nya siffror som visade att svenska domstolar förra året dömde ut över 13 000 fängelseår, vilket är en ökning med över 50 procent på bara tre fyra år.

De straffskärpningarna har fått genomslag, vilket leder till att vi har fler än någonsin som är frihetsberövade – sammanlagt är det över 7 000 i häkten och anstalter. Det har inneburit att vi har varit i behov av att bygga ut antalet häktes- och anstaltsplatser, vilket vi nu också gör i väldigt snabb takt. Vi ska bygga en ny storanstalt i Kalmar. Vi bygger ett nytt häkte i Västerås. Vi öppnar upp det gamla fängelset i Härnösand. Vi bygger ett nytt häkte i Kristianstad. Vi bygger en ny storanstalt i Trelleborg. Detta är bara några exempel över hela landet där stora investeringar görs.

Varför nämnde jag Trelleborg speciellt? Jo, det är för att vi som sagt bygger en ny storanstalt där. Men det har varit problem med det. Vi var på väg att bygga en ny storanstalt i Svedala, och Tobias Andersson vet kanske vad som hände. Sverigedemokraterna blockerade det. Sverigedemokraterna i Svedala svängde nämligen i den frågan och sa att de absolut inte ville ha något fängelse där. I stället drev de fram en folkomröstning och förse-nade investeringen med flera år.

Om Sverigedemokraterna inte hade agerat på det sättet i Svedala hade vi kanske haft en anstalt som nog inte varit färdig nu men i varje fall hade varit långt mer än halvfärdig. Nu får vi i stället planera för Trelleborg. Min poäng i detta avseende, fru talman, är att det inte duger att stå här i kam-maren och säga att det är jätteviktigt att bygga anstalter och häktesplatser men att partiet sedan på lokal nivå motarbetar detta och försöker bromsa de nödvändiga investeringarna.

Min fråga till Tobias Andersson är följande: Vad har du att säga till dina partivänner i Svedala, som stoppade fängelseutbyggnaden och för-svårade vår etablering där? Vi hade kunnat ligga mycket längre framme i planeringen av denna stora anstalt. Det rör sig om 300 platser, motsva-rande en av våra största anstalter, som ni medverkade till att bromsa.

Anf. 25 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! För dem såväl som för andra kan jag konstatera att Sverigedemokraterna på riksnivå är positiva till investeringar i Kriminalvården och nybyggnation av flera anstalter. Detta är något som vi har verkat för.

Att Morgan Johansson samtidigt står i riksdagens kammare och motsätter sig att man låter folket ge sin syn på saken genom en folkomröstning kan kanske bedömas vara något anmärkningsvärt. Att det är lokala förutläggningar och att man låter folket lokalt ta ställning till något är inte i sig ett problem. Däremot blir det märkligt när Morgan Johansson tycks skylla allting på några enskilda kommunpolitiker i Svedala kommun. Det är knappast de som bär skulden för att Morgan Johansson inte lyckats som justitieminister.

Jag ska nu återgå till Sveriges Radios granskning. Där belyser man att 2 600 personer går fria i Sverige i väntan på att avtjäna sitt straff, på grund av att anstalterna är fulla. Det är inte enskilda sverigedemokrater i Svedalas fel, utan det är Morgan Johanssons fel. Det är 2 600 kriminella som ges möjligheten att på nytt begå brott. Det är inte bara en skymf mot deras tidigare brottsoffer, som riskerar att stöta på sina fängelsedömda gärningsmän på gatan, utan det är också ett hot mot alla andra potentiella nya brottsoffer.

Att många går fria i väntan på att avtjäna sitt straff har varit känt länge även om antalet och längden på tiden i frihet har ökat. Maxtiden för inställning har dubblerats, och det är inte ens alltid som den nås. Detta har Morgan Johansson vetat länge men ändå misslyckats med att bekämpa. Än värre är dock att minst var femte person av de fängelsedömda som går fria i väntan på att avtjäna sitt straff begår nya brott. Sveriges Radios granskning, som kom nu, var begränsad till två år, 2019 och 2020, men bara under denna begränsade tidsperiod rörde det sig om 2 200 personer som dömts av en tingsrätt för brott som de begått under tiden i frihet.

Fru talman! Jag ska citera ur en av Sveriges Radios artiklar: ”I Ekots kartläggning hittar vi 552 som dömts i tingsrätt för att ha stulit eller rånat, 172 som dömts för att ha misshandlat någon och åtta som dömts för att ha våldtagit. Två av dessa var våldtäkter mot barn. Dessutom finns 12 personer som dömts för inblandning i olika mordrelaterade brott, där fyra av dem har mördat.”

Fru talman! Inget av dessa brott borde ha gått att begå. Ingen av dessa 2 200 gärningsmän borde ha varit fria och getts möjligheten att begå brott på nytt. Herregud, de var ju dömda till fängelse! Men Morgan Johansson gav dem ändå möjligheten att misshandla, råna och mörda. Hur är detta möjligt? Vi pratar om hundratals, kanske tusentals, brottsoffer som aldrig skulle ha blivit brottsoffer om Morgan Johansson hade gjort sitt jobb och sett till att fängelsedömda också sitter i fängelse.

Kan Morgan Johansson åtminstone tillstå att detta är ett misslyckande? Kan ministern vara så ödmjuk att han vågar konstatera att detta är ett misslyckande? Är det för mycket begärt, fru talman, att Morgan Johansson ber om ursäkt till de hundratals brottsoffer som drabbats av förövare som blivit dömda men som inte satt inlåsta och avtjänade sitt fängelsestraff på grund av att Morgan Johansson inte lyckats med en tillräcklig utbyggnad av Kriminalvårdens anstalter eller på annat sätt säkerställt inkapacitering av fängelsedömda?

Prot. 2021/22:124

3 juni

Svar på
interpellationer

Anf. 26 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Sanningen är att det är fler än någonsin som är inkapaciterade. Vi har över 7 000 frihetsberövade, 2 000 i häkte och 5 000 på anstalter. Vi har aldrig haft så många förr. Det är likadant med svenska domstolar, som dömer ut längre fängelsestraff än någonsin tidigare i modern tid, vågar jag påstå. Man dömde ut mer än 13 000 fängelseår sammanlagt under 2021. Då är livstidsdomarna inte ens inräknade, för där vet man inte hur många fängelseår som det kommer att röra sig om i slutändan.

Våra straffskärpningar och satsningar på polisen och åklagarna har gjort att vi burar in allt fler, och vi gör det under längre tid än tidigare. Vi har också byggt ut kriminalvården över hela landet och öppnat upp nya fängelseplatser. Jag ska till Härnösand i nästa vecka för att besöka det fängelse som man har öppnat upp igen, det gamla fängelset som ligger inne i staden. Och vi bygger som sagt ut över hela landet – Kalmar, Västervik, Härnösand, Kristianstad och många andra ställen – och sätter av resurser till det.

När Tobias Andersson resonerar här om det problem som vi hade i Svedala är det populisterna som talar. Han står här i riksdagens kammare och säger att det är jätteviktigt att vi satsar på kriminalvården, och sedan blockerar och motarbetar hans egna partikamrater en av våra stora fängelseinvesteringar i Svedala. Där har man stuckit upp ett vått finger i luften och känt att befolkningen kanske drar i en annan riktning, och då orkar inte Sverigedemokraterna utöva det ledarskap som behöver utövas för att se till att dessa viktiga investeringar kommer på plats. Så är det att vara populist.

Det är likadant med ert sätt att agera när det gäller pengatillskotten till Kriminalvården de senaste åren, Tobias Andersson. Ni tryckte igenom en budget här 2018 tillsammans med de andra högerpartierna under den tid då vi satt i en övergångsregering. Den stora satsningen där var inte välfärd eller rättsväsen, utan den stora satsningen var 20 miljarder i skattesänkningar. I den budgeten underfinansierade ni Kriminalvården. Det budgetbeslutet, som du stod bakom, Tobias Andersson, innebär att utbyggnadstakten för kriminalvården bromsades.

Det första jag fick göra när jag tillträdde igen som justitieminister i januari 2019 var att hålla i ytterligare 500 miljoner kronor till Kriminalvården för att se till att man kunde fortsätta sitt planeringsarbete och bygga ut. Så stå inte här och prata om att Sverigedemokraterna på något sätt har varit pådrivande när det gäller kriminalvården! Det är faktiskt precis tvärtom. Ni har bromsat viktiga investeringar lokalt, och ni har inte medverkat till att se till att det kommer tillräckligt med resurser på plats i tid för att kunna genomföra utbyggnaderna.

Nu fortsätter vi att gå fram med de stora satsningar vi gör. Kriminalvården har en utbyggnadsplan framöver, och man försöker se till att genomföra den så fort som möjligt. Men det krävs nog att Sverigedemokraterna inte är med i detta framöver. Med den svajighet som SD har visat i dessa frågor är det inget annat att vänta än att det kommer att sluta illa.

Anf. 27 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Vad vi precis bevittnade var ett praktexempel på socialdemokratisk retorik – att aldrig retirera och aldrig tillstå minsta brist. Oavsett

hur långsökt förklaringen är så är det alltid, utan undantag, någon annans fel.

Jag frågade Morgan Johansson ifall han åtminstone lite kunde tillstå att han efter åtta år som justitieminister bär viss skuld till att 2 600 personer som dömts till fängelsestraff inte sitter och avtjänar sitt straff just nu, men det gick inte. I stället var det ett par enstaka sverigedemokrater i Svedalas fel, eller kanske den tidigare alliansregeringens fel.

Detta är inte hållbart, fru talman. Någon gång måste justitieministern kunna erkänna att utbyggnaden kanske hade kunnat påbörjas lite tidigare eller att Tobias Andersson kanske har rätt i att man skulle ha tagit rygg på Sverigedemokraternas förslag och säkerställt att den tredjedel som fyller anstalterna i dag och som utgörs av utländska medborgare kan avtjäna sitt straff i hemlandet, så som vi föreslår. Eller så skulle vi kanske ha säkerställt att Sverige, likt Danmark, ser över förutsättningarna för att hyra anstaltsplatser utomlands för att lösa den akuta bristen.

Men, nej, det räcker inte, för Morgan Johansson är fläckfri och felfri.

Jag skulle ändå på nytt vilja upprepa frågan om inte de närmare 200 personer som har misshandlats av fängelsedömda skulle kunna få en ursäkt av Morgan Johansson. Eller familjerna till de 4 som har mördats som en konsekvens av att personer som skulle sitta i fängelse inte har suttit i fängelse kanske skulle kunna få en ursäkt. Det är väl det minsta man kan kräva? Morgan Johansson kunde kanske visa lite ödmjukhet, lite självvrannsakan och kanske till och med lite självkritik i ett läge där 2 200 personer har begått brott trots att de inte skulle ha varit ute i det fria.

Anf. 28 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Man ska alltid ta ansvar för de beslut man fattar. Jag tar ansvar för det som vi har gjort, för de nya resurser som vi har sett till har kommit till rättsväsendet, för den utbyggnad som vi har gjort av polisen och för de straffskärpningar som vi har gjort. Det tar jag ansvar för. Det har lett till att vi nu har fler än någonsin i både anstalter och häkten. Folk som tidigare sprang runt med vapen på stan sitter nu i stället i buren.

Det är detta som jag har jobbat med under dessa år, nämligen att se till att dessa resurser har kunnat komma på plats.

Men då får också Tobias Andersson ta ansvar för de beslut som han fattar. När han och Sverigedemokraterna 2018, när vi hade en övergångsregering och ännu inte hade kunnat bilda någon ny regering, här i kammaren passade på att trycka igenom en budget tillsammans med de andra högerpartierna, där ni underfinansierade Kriminalvården, då tycker jag att Tobias Andersson rimligen får vara beredd att ta ansvar för det.

Återigen: Det första jag fick göra i januari 2019 när jag kom tillbaka igen var att förstärka Kriminalvården med ytterligare 500 miljoner kronor eftersom Tobias Andersson och Sverigedemokraterna samt de andra högerpartierna inte hade brytt sig ett dyft om det.

Det är den regering som jag företräder som har sett till att göra de nödvändiga investeringarna. Då får man ta ansvar för det. Man får göra det nationellt, regionalt och också lokalt.

Återigen: Det duger inte att stå här och prata om hur viktigt det är med nya anstalter och sedan i nästa andetag blockera nya anstalter så fort det känns populistiskt riktigt i någon enstaka kommun. I så fall får Tobias

Prot. 2021/22:124
3 juni

Svar på
interpellationer

Andersson vara beredd att säga till sina partivänner i sådana kommuner att det där är viktigt att nya anstalter kommer på plats.

Jag hoppas att vi ska slippa den typen av blockeringar framöver därför att vi kommer att behöva göra sådana stora och nya investeringar under de kommande åren i Kriminalvården. Då hoppas jag att Sverigedemokraterna lokalt kommer att vara mer konstruktiva än vad de var i Svedala.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2021/22:442 om det dödliga skjutvapenvåldet

Anf. 29 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Tobias Andersson har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att bekämpa det dödliga skjutvapenvåldet.

Den utveckling som vi har sett de senaste åren när det gäller skjutvapenvåld i Sverige är oacceptabel. För att vi ska lyckas vända utvecklingen räcker det inte med enstaka åtgärder. Hela samhället måste bidra, och satsningarna måste vara långsiktiga.

Regeringen har gjort historiska satsningar på rättsväsendet, inte minst på polisen. Vi jobbar vidare mot målet att ha 10 000 fler polisanställda 2024 jämfört med 2016. Enligt Polismyndighetens personalstatistik hade man nått mer än halvvägs vid årsskiftet. Med mer resurser till Polismyndigheten ökar också trycket på övriga delar av rättsväsendet. Därför genomförs omfattande satsningar även på Kriminalvården, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Rättsmedicinalverket och Sveriges Domstolar.

Straffen har skärpts för en rad brott som är tydligt kopplade till skjutvapenvåldet, exempelvis mord, allvarliga våldsbrott, grovt vapenbrott och de allvarligaste narkotikabrotten. Vi arbetar också för att begränsa tillgången till skjutvapen. Vapensmuggling har blivit ett eget brott med betydligt strängare straffskalor än för vanliga smugglingsbrott. Straffskalorna för vapensmuggling motsvarar straffskalorna för vapenbrott. Det har också gjorts ändringar som innebär att fler vapenbrott ska bedömas som grova eller synnerligen grova, särskilt sådana brott som begås i kriminella miljöer.

Tullverket har också fått utökade möjligheter att använda så kallade postspärrar, vilket ger tullen rätt att stoppa och hålla kvar misstänkta vapenförsändelser vid kontroller av postflödet. Regeringen har nyligen beslutat om en lagrådsremiss som ger den som arbetar med att hantera post rätt att anmäla till polisen om det går att misstänka att försändelser innehåller till exempel illegala vapen eller vapendelar, vilket inte är tillåtet i dag. Den 10 maj gav vi också en utredare i uppdrag att se över möjligheten att förbjuda personer i kriminella miljöer att vistas på vissa platser, ett så kallat vistelseförbud. Detta är något som Polismyndigheten efterfrågat för att få bort de mest brottsaktiva från utsatta platser.

De brottsutredande myndigheterna har fått en rad nya verktyg. Regeringen har till exempel förbättrat Polismyndighetens möjligheter att använda kameror. Möjligheten till hemlig dataavläsning innebär att det går att komma åt information om grov brottslig verksamhet, däribland krypte-

rad information. Regeringen har också tillsatt två utredningar om hemliga tvångsmedel med syfte att bland annat utöka möjligheterna till hemlig avlyssning.

De repressiva åtgärderna är viktiga, men vi måste också arbeta med de förebyggande insatserna. Regeringen avser att gå vidare med ett förslag om att kommunerna ska få ett lagstadgat ansvar att arbeta brottsförebyggande. Regeringen har också gett en utredare i uppdrag att kartlägga behovet av och lämna förslag på förbättrade möjligheter till informationsutbyte med brottsbekämpande myndigheter, något som behövs både i det brottsbekämpande och i det brottsförebyggande arbetet. Regeringen avser att i närtid besluta om ett uppdrag till en utredare att se över förutsättningarna för att utveckla samhällets åtgärder liknande den danska ordningen med ungdomskriminalitetsnämnder, som infördes i Danmark 2019. Syftet är att säkerställa att nödvändiga insatser vidtas, tidigt och tydligt, så att barn och unga inte fastnar i en kriminell livsstil.

Regeringen har således genomfört mycket för att bekämpa skjutvapenvåldet, och vi är tydliga med att utvecklingen måste vändas. Lagstiftningen måste vara kraftfull och ändamålsenlig. Polismyndighetens tillväxt ska fortsätta, och alla rättsväsendets myndigheter ska ha effektiva verktyg. Sist men inte minst: För att motverka att unga dras in i kriminalitet och kan ta vid när de äldre döms och straffas, behöver vi fortsätta att arbeta med det brottsförebyggande arbetet.

Anf. 30 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Rekordmånga dödsskjutningar har rapporterats i Sverige mellan januari och mars i år, visar polisens statistik och SVT:s egen sammanställning. Det rapporterade SVT i slutet av mars.

Under årets tre första månader sköts 18 personer ihjäl, varav de flesta skjutningarna hade koppling till gängkriminella miljöer.

Trots de senaste årens rekordhöga nivåer av antalet dödsskjutningar sticker årets första månader ut.

Kollar man på de senaste fem åren, under vilka över 40 personer dödades årligen, har antalet legat på 5–12 personer under januari–mars. Fortsätter det på dessa nivåer under resten av året kommer vi med andra ord att få se ytterligare ett rekordår – tyvärr.

Fru talman! Så inledde jag min interpellation som jag skickade in till Morgan Johansson för två månader sedan, i början av april.

Dessvärre har alltså svaret även på denna interpellation dröjt något. I stället för att få svar och debatt inom två veckor har det dragit ut på tiden i två månader.

Det går nästan att misstänka att Morgan Johansson inte önskar ta dessa debatter, att det ligger i ministerns intresse och är hans ambition att skjuta fram detta nästan till sommaren för att minimera utrymmet för debatten.

Fru talman! Tyvärr är frågan aktuellare än någonsin även i dag två månader efter att den skickades in. Rekordtakten i skjutningarna har nämligen fortsatt. Den har inte avtagit. På 151 dagar skedde det 151 skjutningar. Vi ligger alltså på över 150 skjutningar hittills. Fram till månadsskiftet maj/juni hade hela 31 personer skjutits ihjäl, vilket kan jämföras med förra årets 17 under samma tid. Hittills i år börjar vi närma oss antalet döds-skjutningar som ägde rum under hela förra året.

Prot. 2021/22:124
3 juni

Svar på
interpellationer

Det verkar inte bättre än att Morgan Johansson kommer att slå nya rekord ända in i kaklet som justitieminister. Hans sista år i ämbetet tycks utklassa alla tidigare när det kommer till antalet dödsskjutningar.

Fru talman! Morgan Johansson har fått frågan på temat flera gånger förr men aldrig, enligt mig, gett ett förtroendeingivande svar. Frågan har ställts av mig och av journalister.

Men är det inte enligt Morgan Johansson, åtminstone bitvis, ett misslyckande från hans och regeringens sida att det blivit så här, alltså att han år efter år som justitieminister och ytterst ansvarig lyckas slå rekord när det gäller antalet dödsskjutningar? Ser inte även Morgan Johansson det? Kan han inte erkänna att så är fallet?

Anser Morgan Johansson att han som justitieminister på riktigt har vad som krävs för att vända denna utveckling? Det är inte en fråga som Morgan Johansson har fått enbart av mig som oppositionspolitiker, utan det är en fråga som även ställts till Morgan Johansson i tv så sent som denna vecka. Har Morgan Johansson vad som krävs för att motarbeta och vända den fruktansvärda utveckling vi har sett under hans tid som justitieminister när det gäller gängrelaterad brottslighet – inte minst dödsskjutningar?

Anf. 31 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Under min tid som justitieminister har vi genomfört historiskt stora satsningar på rättsväsendet.

Vi har närmast fördubblat anslagen till polisen, från lite drygt 20 miljarder kronor när vi tillträdde 2014 till närmare 40 miljarder kronor 2024 – alltså på tio år.

Vi har gjort historiskt stora straffskärpningar. Vi har skärpt straffen för grov misshandel, grovt rån, grovt olaga hot, mord och grov våldtäkt. Jag skulle kunna fortsätta att räkna upp ytterligare 65 straffskärpningar vi har gjort, för det har genomförts sammanlagt ungefär 70 straffskärpningar och nykriminaliseringar under min tid som justitieminister.

Vi har utvecklat polisens verktyg. Vi har skapat bättre avlyssningsmöjligheter, och polisen har mycket mer kamerateknik än tidigare. Det sitter 450 fasta kameror uppe som inte fanns när jag tillträdde. Alla poliser i yttre tjänst ska ha uniformskameror, så det är tusentals nya kameror som är på väg ut. Det finns nu även drönarteknik som inte fanns tidigare.

Vi har också sett till att helt enkelt sätta av de resurser som behövs, inte bara till polisen utan också till åklagare, domstolar och kriminalvård. Det är min del av brottsbekämpningen, och den har lett till att vi har fler frihetsberövade än någonsin tidigare – över 7 000 i häktena och på anstalter.

Allt detta har vi gjort. Då är frågan: Varför fortsätter ändå skjutningarna? Det beror på följande: För varje kille vi tar står det en till bakom honom som är beredd att kliva i hans skor. Det är kanske det som Tobias Andersson inte förstår, det vill säga att den här frågan är mycket större än att man löser den enbart genom att gripa de mest brottsaktiva.

Ska man lyckas lösa frågan krävs det också mycket offensiva åtgärder för att bryta nyrekryteringen till de kriminella gängen, och där har ju Sverigedemokraterna ingen som helst politik – ingenting. Det är snarare tvärtom; ni motarbetar alla sådana förslag, Tobias Andersson. Ska man bryta nyrekryteringen krävs det satsningar på andra områden än just kriminalpolitikens område. Då kan det behövas satsningar på skolan, socialtjänsten och fritidsverksamheten.

Satsningar på skolan behövs för att alla ungdomar ska få möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden i stället för att dras in i den här typen av kriminalitet. Satsningar på fritidsverksamhet i form av idrott, musik och mycket annat kan göra att ungdomar får andra positiva vuxna förebilder, som kan vara oerhört viktiga inte minst under tonåren. Socialtjänsten kan ingripa när ungdomar är på väg att hamna i verkligt allvarliga problem, till exempel om de har börjat begå brott eller använder narkotika.

Det är alltså enormt viktigt att kombinera satsningar på skola, socialtjänst och fritidsverksamhet med de stora satsningar vi gör på rättsväsendet. Det är först då man kan lyckas och få effekt.

Detta gör man dock inte i en handvändning. Jag skulle vilja säga att det för många av dem som nu springer runt med vapen på stan och skjuter gick snett för kanske 10–15 år sedan. Där borde man ha ingripit med tidiga insatser, när de här ungdomarna fortfarande var barn – kanske när de var åtta, tio eller tolv år. Det är det perspektivet man måste ha för ögonen. Det vi gör i dag i form av förebyggande arbete behöver man alltså inte se effekterna av i morgon eller nästa år, utan de effekterna kommer kanske om fem eller tio år.

Problemet med Sverigedemokraterna, Tobias Andersson, är som sagt att ni i alla lägen motarbetar den här typen av satsningar på skola, socialtjänst och fritidsverksamhet. Det har ni visat i den här kammaren när ni har röstat igenom högerbudgetarna. Då drar ni ned på den typen av satsningar. Ni visar det inte minst i kommunpolitiken, varje dag, när ni drar ned på sådana satsningar.

Min uppfattning är att man måste bekämpa både brotten och brottens orsaker och bygga ut det brottsförebyggande arbetet.

Anf. 32 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Det går ju att börja med att konstatera att det Morgan Johansson påstår om Sverigedemokraterna tenderar att inte alltid stämma fullt ut. Vi har absolut såväl politik som åsikter på det förebyggande området, och vi förstår att man behöver motarbeta att unga blir kriminella tidigt – att de kommer in i gängkriminalitet i ung ålder och fortsätter att utvecklas inom ramarna för det.

Det jag dock inte förstår är hur *ingenting* av det vi ser i dagens Sverige som är negativt enligt Morgan Johansson kan förklaras av Socialdemokraternas politik – inte på något sätt, ens delvis. När det gäller de gängkriminella i dag hör vi Morgan Johansson påstå att de blev gängkriminella när det var Alliansen som styrde. Det låter nästan på Morgan Johansson som att ingen kommer att vara gängkriminell om vi bara går fram några år i tiden, för ingen kommer att ha blivit det när Socialdemokraterna har styrt eftersom allting är frid och fröjd då.

De skjutningar vi ser har sin grund i att folk blev gängkriminella för 10–15 år sedan, säger Morgan Johansson. Men ett flertal skjutningar i gängkriminella miljöer har utförts av personer som inte ens är myndiga. Enligt Morgan Johansson var de alltså kanske tio eller fem år gamla när Alliansen styrde och de blev gängkriminella. Jag vet inte, fru talman, men det känns ju inte särskilt sannolikt att en femåring började sin kriminella bana på grund av Alliansens styre och att det är detta vi ser resultatet av nu – medan Morgan Johansson är en fläckfri justitieminister.

Jag kan dock ändå ta fasta på det Morgan Johansson påstår. Han skjuter bort skulden från sig och sitt departement och lägger den bland annat på tidigare regeringar. Man kan visserligen tycka att Morgan Johansson efter åtta år vid makten borde bära viss skuld själv, men vi kan bortse från det. Han lägger också skuld på kommunerna, som skulle ha gjort annorlunda. Det är åtminstone inte Justitiedepartementets fel, utan det handlar om hur man har hanterat frågor som skola, socialtjänst etcetera.

Då får jag ändå vara krass och påpeka att Socialdemokraterna har ägt departementen även på dessa områden under de senaste åtta åren. Ministerna på samtliga av de sakpolitiska områden där Morgan Johansson vill lägga skulden har faktiskt överlag varit socialdemokrater i åtta år. Det är inte så att det är Sverigedemokraternas utbildningspolitik eller Sverigedemokraternas syn på socialtjänsten som har fått råda. Även om frågorna till viss del är kommunala förblir ju skulden Socialdemokraternas i de kommuner där Socialdemokraterna styr.

Även om vi skulle köpa narrativet att ingenting har gått fel under Morgan Johanssons tid på Justitiedepartementet blir det alltså ändå socialdemokrater och socialdemokratisk politik som bör ha orsakat de problem som Morgan Johansson härleder till andra sakpolitiska områden. Jag vill därför på nytt fråga Morgan Johansson om han inte åtminstone lite grann kan erkänna att det hade gått att agera tidigare, fru talman.

Det stämmer att Morgan Johansson som justitieminister har infört straffskärpningar och nya straffbestämmelser samt gjort investeringar i rättsväsendet, men det är ju en direkt konsekvens av att oppositionen har krävt det. Det är en konsekvens av de hundratals tillkännagivanden som har kommit från justitieutskottet. Det är ju mot bakgrund av att jag och mina oppositionskollegor har fattat beslut i denna kammare som Morgan Johanssons partikollegor först röstat nej till, sedan snappat upp ett par år senare – och nu står och skryter om. Det är nästan uteslutande tack vare oppositionen.

Morgan Johansson försöker bemöta det jag säger medan jag fortfarande talar. Håll dig till din talartid, Morgan! Den kommer nu.

Anf. 33 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det där är ju totalt fel. År 2014 gick vi till val på ett kriminalpolitiskt handlingsprogram som omfattade över hundra punkter. I det fanns bland annat många av de straffskärpningar vi har gått fram med, inklusive expansionen av antalet poliser. Det är alltså vårt program vi har arbetat utifrån.

Vi har genomfört vårt program, och under vägens gång har vi dessutom lagt till ytterligare stora straffrättsliga reformer. Sedan har ju oppositionen en tendens att se till att fatta ett beslut i kammaren om ett tillkännagivande så fort den ser att regeringen är på väg att göra någonting, för att i efterhand kunna säga att det egentligen var oppositionen som drev fram detta. Det är liksom en del av det politiska spelet, får man väl säga. Vi gick dock till val på ett mycket omfattande kriminalpolitiskt program redan 2014, och vi gick till val på ytterligare ett program 2018 som vi nu också bockar av efter hand.

Låt oss titta på tidsaspekterna. Jag är inte ute efter att fördela skulden utifrån vem som regerade vid vilka tillfällen. Det jag säger är att det vi gör i dag borde Sverige ha gjort för 20–25 år sedan, alltså de stora satsningarna

på rättsväsendet, straffskärpningarna, kameraövervakningen med mera. Då hade vi kunnat kväva denna utveckling i sin linda. Men nu gjorde man inte det, vilket man kan skylla på många, men det är inte det jag är ute efter. Utan jag konstaterar att eftersom man inte gjorde det då får vi göra det nu. Det kommer att bli lite svårare, ta lite längre tid och kosta lite mer pengar, men jag är övertygad om att vi kommer att lyckas.

Det handlar också om att problematisera i den meningen att alla måste göra sitt. Staten kan göra sitt med poliser, åklagare, kriminalvård och domstolar – allt det som staten sitter på. Men kommunsektorn måste också göra sitt, och vad sitter kommunsektorn på? Jo, skola, socialtjänst och fritidsverksamhet.

Det finns skillnader i kommunerna, och ibland är de faktiskt partipolitiska. Som skåning känner jag väl till Malmö, och jag har följt stadens utveckling under många år. För några år sedan var det en stor diskussion om skjutningarna i Malmö, och då satte man av de resurser som krävdes. Man startade Sluta skjut-projektet, man fördjupade samarbetet mellan kommunen och polisen och man satte av resurser för att kunna punktmarkera de gängkriminella samtidigt som man satte av resurser för att bryta nyrekryteringen. Antalet skjutningar i Malmö har minskat med två tredjedelar sedan 2017, så Malmö är ett bra exempel på där stat och kommun jobbar tillsammans för att vända utvecklingen.

Hur ser det ut i Stockholm? Medan antalet skjutningar halverats i Göteborg sedan 2018 och som sagt minskat med två tredjedelar i Malmö sedan 2017 har de ökat i Stockholmsområdet. I Stockholm har majoriteten jobbat på ett helt annat sätt. Man sänkte skatten med 400 miljoner kronor 2019, och det finansierade man genom att dra ned på skola, fritidsverksamhet och socialtjänst. Det var ett politiskt beslut.

Vad gjorde Sverigedemokraterna i denna process? Jo, de var ännu värre. De ville sänka skatten i Stockholm ännu mer, med nästan 700 miljoner. Hade det gått igenom hade man fått skära ned ännu mer på skola, fritidsverksamhet och socialtjänst.

Det finns alltså en politisk konflikt här – inte om vem som ska satsa mest på straffskärpningar och polis utan om vem som satsar mest på att bryta nyrekryteringen till de kriminella gängen. Här står vänster och höger emot varandra.

Anf. 34 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Det blir nästan tragikomiskt att debattera med Morgan Johansson. I stället för att tillstå att han är justitieminister, har det yttersta ansvaret och hör vad jag säger skyller han de eskalerande skjutningarna på enskilda sverigedemokrater i Stockholms stad. De städer som har varit aktuella de senaste veckorna är Örebro och Eskilstuna, där det har varit ett flertal dödsskjutningar. De kan knappast skyllas på enskilda sverigedemokrater i Stockholms stadshus. Kanske borde man i stället blicka uppåt och inse att man som justitieminister har det yttersta ansvaret. Men så långt tycks vi inte komma i denna diskussion.

Fru talman! Årligt talat är detta för mig personligen ett av de starkaste skälen bakom att Sverigedemokraterna i går riktade ett misstroende mot Morgan Johansson. Hade Morgan Johansson enbart misslyckats som justitieminister, sett den eskalerande gängkriminaliteten utan att kunna stävja den och haft denna rekordökning av dödsskjutningar varje år så hade det

varit ett politiskt misslyckande, ja. Men hade justitieministern då sagt att detta är ett oerhört problem som vi måste hantera tillsammans och medgett att regeringen brustit i sitt ansvar och sedan fört ett pragmatiskt, konstruktivt samtal med oppositionen för att få bukt med den samhällsskadliga och systemhotande kriminaliteten i Sverige hade vi kanske kunnat se en väg framåt även med en socialdemokratisk justitieminister.

Men dit når vi inte som en konsekvens av att Morgan Johansson låter sitt ego gå före behovet av kriminalpolitiska åtgärder. Allt handlar om att skydda Morgan Johanssons och Socialdemokraternas rykte i stället för att ta tag i brottligheten.

Anf. 35 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är väl så här det kommer att låta fram till valet, inte minst gäller det de personangrepp som vi hör alltmer från högerns företrädare. Det där får ni väl hålla på med; det är väl ett utslag av något slags valfeber. Ni är helt enkelt pressade av era låga opinionssiffror och av att hamna på efterkälken, och då försöker ni höja valtemperaturen genom att hålla på så här.

När det gäller gårdagens misstroendevotum betraktar nog de allra flesta människor i Sverige det som totalt omdömeslöst. Att riskera en politisk kris när det är krig i Europa, vi har en känslig Natoprocess och det är bara tre månader till valet är inte omdömesgillt. Ännu mer anmärkningsvärt är det att även Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna hakade på. Det hade de inte gjort förut, men det är tydligt att det är Sverigedemokraterna som bestämmer i oppositionen. Moderaterna hänger bara med som en vante. Det är väl svansen som viftar på hunden som vi ser just nu.

I sak: Jag skyller inte på några enskilda sverigedemokrater i Stockholms stad; det är inte det jag är ute efter. Jag vill bara visa på skillnaden i de politiska alternativen. Det finns egentligen inga konflikter när det gäller straffskärpningar, polissatsningar, rättsväsen och att bura in de kriminella. Tvärtom levererar vi mer här än någon annan regering.

Den stora skillnaden finns i frågor som gäller nyrekrytering och att förebygga brott. Här är högern helt tomhänt och har ingen politik för att bryta nyrekryteringen. Tvärtom låter ni alltid skattesänkningar gå före satsningar på skola, fritidsverksamhet och socialtjänst – så som högerpartier alltid gör. Det är det som är den stora konflikten på detta område. Ni har ingen politik för att förebygga brott, men det har vi.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2021/22:443 om kriminalisering av rymning

Anf. 36 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Tobias Andersson har frågat mig hur regeringen kommer att agera för att verkställa det blivande tillkännagivandet om kriminalisering av rymning och avvikelser och när förslaget kan ha hunnit bli verklighet.

Frågan om kriminalisering av rymningar från anstalter och andra institutioner uppkommer då och då. Det är naturligtvis mycket allvarligt när rymningar från anstalter sker – detta i synnerhet när det finns risk för eller förekommer att personer som avviker begår nya brott. Ansvariga myndigheter arbetar aktivt med frågor om säkerhet, och antalet rymningar och avvikelser från anstalt eller permissioner är förhållandevis litet. Exempelvis har det inte förekommit några rymningar från häkten eller anstalter i säkerhetsklass 1 eller 2 på flera år.

Regeringen har nyligen beslutat om flera nya uppdrag till den pågående utredning som ser över delar av lagstiftningen om hemliga tvångsmedel. Det handlar bland annat om hemlig övervakning av elektronisk kommunikation för att lokalisera personer som uteblivit eller avvikit från verkställighet av fängelse och andra påföljder. Preskriptionsutredningen har också lämnat förslag om att utdömda fängelsestraff aldrig ska preskriberas. Det gäller även sådana straff där verkställigheten har avbrutits, till exempel för att den dömda avvikit.

När det sedan gäller konsekvenserna för den dömda ska den som begår ett brott i samband med eller under en rymning givetvis straffas särskilt för den brottsligheten. En rymning eller en avvikelse för också med sig konsekvenser för den dömda genom att möjligheterna till permission och andra vistelser utanför anstalt minskar. En rymning kan också innebära en längre tid i fängelse eftersom den villkorliga frigivningen kan skjutas upp med anledning av ett sådant agerande.

För ett dygt år sedan trädde dessutom lagstiftning i kraft som innebär att uppskjuten villkorlig frigivning kan komma i fråga i fler fall än tidigare vid misskötsamhet, till exempel i form av rymningar eller avvikelser.

Med det sagt är jag öppen för att titta på om det finns behov av ytterligare förändringar. I det kan ingå att överväga en särskild kriminalisering av rymningar och avvikelser. Regeringen kommer i närtid att återkomma till frågan.

Anf. 37 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Tidigt i april voterade riksdagen om betänkandet 2021/22:JuU25 om kriminalvårdsfrågor, och en majoritet ställde sig då bakom det utskottet anförde om kriminalisering av rymningar och avvikelser och tillkännagav detta för regeringen.

Likalydande förslag har tidigare vunnit gehör i justitieutskottet men därefter fallit i kammaren då det rört sig om så kallad falsk majoritet. Tack vare Miljöpartiets tillnyktrande i frågan finns det dock nu en betydande majoritet för förslaget. Socialdemokraterna valde dock att reservera sig tillsammans med Centerpartiet och Vänsterpartiet. Av någon anledning anser dessa partier att det ska vara lagligt att rymma eller avvika från sitt straff.

Fru talman! När Miljöpartiet har hårdare rättspolitik än det parti man själv företräder bör man nog ta sig en funderare över om man har landat rätt. Just så är det i detta fall för Socialdemokraterna. Morgan Johansson och Socialdemokraterna anser att kriminella ska gå utan straff om de lyckas fly från ett svenskt fängelse, medan Miljöpartiet anser att det borde vara kriminellt, åtminstone givet beslutet som togs här i riksdagen för ett par månader sedan.

Redan 2013 motionerade Sverigedemokraterna i frågan. Nu, nästan tio år efteråt, har en riksdagsmajoritet gått vår linje till mötes. Man kan också tyda Morgan Johanssons interpellationssvar som att det är möjligt att även regeringen kommer att ta efter SD – som så många gånger förr, får väl tilläggas. Morgan Johansson sa nämligen precis: ”Med det sagt är jag öppen för att titta på om det finns behov av ytterligare förändringar. I det kan ingå att överväga en särskild kriminalisering av rymningar och avvikelser.” Det låter lovande, fru talman, men Morgan Johansson får gärna utveckla hur och när det kommer att ske – samt hur det kommer sig att regeringen alltid måste motarbeta det den senare kommer att verka för.

I just det här fallet har vi alltså ett förslag som presenterades av Sverigedemokraterna för snart tio år sedan och som Socialdemokraterna konsekvent röstat nej till i snart tio års tid, vilket de också gjorde så sent som i april i denna kammare. Men nu, ungefär två månader senare, säger justitieministern: Vi ska nog faktiskt ta och kolla på det här tio år gamla sverigedemokratiska förslaget.

Fru talman! Jag är inte den som går och grämer mig över detta. Tvärtom ser jag positivt på alla de gånger då Morgan Johansson har lyssnat på mig och mina partikollegor och låtit vårt budskap sjunka in. Många gånger har han och hans partikollegor varit emot våra förslag och röstat nej till dem här inne i denna kammare men därefter känt: Nej, det som Sverigedemokraterna sa var nog klokt. Låt oss ta och titta på det igen, göra någon version av det och presentera det som om det vore vårt eget förslag!

Morgan Johansson beskyller ibland mig och Sverigedemokraterna för populism. Då får man fråga sig vad det ska kallas när Socialdemokraterna år ut och år in först säger nej till någonting för att sedan ändra uppfattning mot bakgrund av den allmänna opinionens påtryckningar och därefter paketera och presentera de sverigedemokratiska förslagen som sina egna. Jag vet inte hur fru talmannen känner, men jag skulle vilja påstå att det låter något som den populism Morgan Johansson brukar påtala att jag eller andra sverigedemokrater skulle ägna oss åt.

Anf. 38 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det finns stora frågor och små frågor. Jag vill nog påstå att detta är en marginell fråga.

Det viktigaste är att det numera knappt sker några rymningar från svenska fängelser. De avvikelser som sker utgörs framför allt av att folk kommer för sent från sina permissioner. De regelrätta rymningarna, som vi hade för 10–15 år sedan och som då var ett stort problem, förekommer nästan inte. Som sagt har det de senaste åren inte förekommit några rymningar från något fängelse i säkerhetsklass 1 eller 2, och det är där vi har dem som dömts för de allvarligaste brotten. Detta är en stor framgång, vill jag påstå. För 10–15 år sedan var det här ett problem. Då förstärkte man säkerheten på fängelserna i en sådan omfattning att det numera som sagt knappt förekommer. Med det inte sagt att det inte kan hända – vi ser trots allt enstaka sådana här händelser.

Det är fel av Tobias Andersson när han påstår att detta inte sanktioneras, att det inte blir några konsekvenser om man skulle rymma eller försöka rymma. Den första är förstås att det blir avsevärt mycket svårare att få permission om man kommer för sent tillbaka från sina permissioner. Den andra är att det numera är så att risken för att villkorlig frigivning ska

skjutas upp ökar; man får helt enkelt sitta av hela straffet om man har försökt med detta.

Behöver man då bygga ut det här ytterligare? Vi öppnar för att kanske titta på den här frågan igen. Men man ska nog inte dra några stora växlar på detta. Med det antal rymningar som vi har är detta som sagt en ganska marginell fråga. Vi är dock öppna för att se över den.

Anf. 39 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! För mig handlar det inte om frågans storlek utan om vilken principiell syn man har på det hela.

Det stämmer att vi inte har haft några framgångsrika rymningar i när-tid. Det har däremot ägt rum ganska dramatiska försök till rymningar. Det tror jag att Morgan Johansson känner till. Vi har också en situation där personer som dömts till olika ungdomsstraff ganska regelbundet väljer att promenera ut från dem. Vi har haft exempel där man fått hjälp av gängkriminella kompisar för att avvika från det straff man avtjänar som ung och sedan leva dolt. Vi har haft exempel på ungdomar som dömts till att avtjäna ungdomsstraff men helt plötsligt hittas i en ny kriminell miljö och därefter döms för nya brott, eftersom de inte avtjänat de straff de fått. Straff och straff – det går att diskutera var gränsen för det går, men jag tror att Morgan Johansson förstår min poäng. Det här är alltså en bredare fråga. Det sker rymningar från olika typer av straff, även om det inte skett från klass 1- eller klass 2-fängelser i närtid.

Men som jag inledde detta anförande med att säga är frågan av mer principiell natur. Om det anses att det ska vara tillåtet att som kriminell och fängelsedömd lyckas ta sig ut från fängelset, att man den dag man hittas – om vi har turen att göra det – inte ska straffas för att man rymde, tycker jag att det sänder ut helt felaktiga signaler. Det innebär ju att det för dem som sitter på anstalt dagligen finns incitament att försöka ta sig därifrån; man vet att det inte blir någon ytterligare påföljd.

Nu påstår Morgan Johansson att viss sanktionering ändå sker. Man kan ju faktiskt få svårare att få permission framöver! Om vi drar det riktigt hårda kortet från Morgan Johanssons sida skulle det kunna vara som så att man får begränsade förutsättningar att få villkorlig frigivning i slutet av det avtjänade straffet.

Fru talman! Det Morgan Johansson säger är alltså att den lyx och de rabatter som finns för de kriminella som avtjänar fängelsestraff i Sverige riskerar att minskas något ifall de flyr. Det är en straffsanktion som Morgan Johansson som justitieminister tycks vara nöjd med.

De kriminella som sitter inlåsta och har rätt till permission får promenera runt, ibland bevakade, ibland inte. Om de försöker rymma eller avvika kanske de får lite svårare framöver att röra sig fritt i samhället eller med bevakning under sin permission. De kriminella som har dömts till fängelse har kanske fått en ungdomsrabatt eller en mängdrabatt. Kanske har man under förundersökningen gjort förundersökningsbegränsningar. Ni förstår hur många rabatter vi börjar komma upp i. När de väl har dömts till detta rabatterade fängelsestraff har de per automatik en villkorlig frigivning, alltså en sista möjlighet till ytterligare rabatt som sker per default. Om man inte agerar otroligt destruktivt får man den villkorliga frigivningen gratis. Det är vad Morgan Johansson villkorar rymningen med: att man kanske

inte får den sista av alla rabatter man redan fått som kriminell om man väljer att fly från fängelset.

Jag tycker, fru talman, inte att det räcker. Jag och en majoritet i denna kammare anser att det ska vara brottsligt att avvika eller rymma från straff. Detta är klubbat i den här kammaren. Frågan som jag ställde inledningsvis och som jag nu upprepar är när Morgan Johansson kommer att verkställa det beslut som jag och mina kollegor i denna kammare fattade för snart två månader sedan.

Anf. 40 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Tobias Andersson försöker återigen måla upp bilden att nästan inga döms, att de får bra rabatter och det ena efter det andra. Men saken är ju den att vi nu dömer fler till ansvar för deras brott än någonsin tidigare. Vi dömer dem också till längre fängelsestraff. År 2021 dömde svenska domstolar ut över 13 000 fängelseår sammanlagt. Det är en ökning med över 50 procent på bara tre fyra år. Det är alltså en mycket kraftig ökning av antalet fängelseår som svenska domstolar dömer ut.

Man dömer som sagt fler och även till längre straff. Och det har fått effekten att både häktena och anstalterna fylls upp.

Det här är en effekt av de omfattande straffskärpningar och nykriminaliseringar som vi har gjort. Vi har skärpt straffen för grov misshandel, grovt rån, grov våldtäkt, grov utpressning, grovt olaga hot och mord. Jag skulle kunna fortsätta räkna upp fler. Det rör sig om sammanlagt 70 straffskärpningar och nykriminaliseringar som vi har gjort under de här åtta åren och som har fått effekt.

När man jobbar politiskt måste man ändå utgå från att allvarliga frågor måste lösas först, och mindre allvarliga frågor får man lösa lite senare. Därför har hela utgångspunkten varit att inrikta oss på de brott som faktiskt begås i stor omfattning och skärpa straffen där. Eftersom det nästan inte sker några rymningar har det varit naturligt att vi först har fokuserat på de brott som faktiskt begås, i stället för att ägna kraft åt en sådan fråga. Den får komma lite längre ned på prioriteringslistan.

Nu ser jag tillkännagivandet från riksdagen och säger: All right, vi får titta på den frågan också, även om den som sagt inte är världens största. Vi är beredda att i närtid återkomma med lagstiftningsförslag i den frågan.

Men man ska som sagt inte tro att detta är en stor, omfattande fråga. Jag förstår att Tobias Andersson försöker rida på den rent principiellt. Men i sak finns det andra straffskärpningar som är viktigare att få på plats.

Anf. 41 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru ålderspresident! Det stämmer att fler döms. Men det måste väl ändå sättas i relation till brottsligheten i samhället. Man kan inte bara å ena sidan kolla på antalet som döms utan att å andra sidan kolla på hur uppklaringsstatistiken ser ut. När det kommer till inte minst gängkriminella brott vet vi att det är en otroligt skrämmande, låg uppklaringsprocent. Det innebär att en majoritet av dem som begår brott i de miljöerna inte döms för vissa av de brottsrubriceringar som finns där.

Då kan man inte säga: ”Vi har varit otroligt duktiga, eftersom fler döms än tidigare.” Vi kan ju se att en majoritet inom vissa brottskategorier inte döms och att uppklaringsstatistiken är skrämmande låg där. Det är ett misslyckande, snarare än något lyckat.

Det stämmer att regeringen har infört vissa straffskärpningar och kommit med nya straffbestämmelser. Men likt det jag har redogjort för under våra tidigare debatter i dag sker det mot bakgrund av att riksdagen, genom återkommande tillkännagivanden, har talat om för regeringen att den ska göra det.

Fru ålderspresident! Med det sagt skulle den här debatten, om allt vill sig väl, kunna vara min och Morgan Johanssons sista. Vi har haft en del duster i den här kammaren. Jag har inte tagit med någon gåva, som man gör under partiledardebatterna när någon ska avgå. Vi vet ännu inte hur det blir. Men jag vill ändå betona att jag under alla våra debatter förvisso har roats av dem och har tyckt att de har varit kanske inte givande men åtminstone kommunikativa. Det har varit en möjlighet att få stöta och blöta argument på ett bra sätt.

Om det här skulle bli vår sista interpellationsdebatt, om misstroende-votumet skulle passera nästa vecka, blir detta ändå något som jag kommer att sakna i någon bemärkelse. Jag har upplevt att jag och Morgan Johansson har förutsättningar att debattera med varandra på ett ganska uppfriskande sätt.

Anf. 42 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru ålderspresident! Sakfrågan gäller kriminalisering av rymningar. Tobias Andersson påstod tidigare att det inte leder till några sanktioner om man rymmer, men jag har påpekat att det mycket väl kan leda till det. Den villkorliga frigivningen kan skjutas upp, och man kan få sitta ganska länge till i fängelse efter det.

Jag har nu öppnat upp för att också titta på kriminaliseringen av rymning. Varför har inte det här skett tidigare? Återigen, jag har som princip att försöka gå på de allvarliga problemen i första hand. Och vi är som sagt i en situation där det knappt är några som rymmer från svenska fängelser längre. Det var några år sedan. Vi får gå 15 år tillbaka för att hitta stora problem med det.

Min uppfattning är att om man ska skärpa straffen och nykriminalisera ska man först gå på de brott som faktiskt sker. Jag ser hellre till att gå på grov utpressning, grovt rån, grov misshandel, grov våldtäkt, grovt olaga hot, mord och allt det andra som vi har skärpt straffen för. Det är i så fall prioriterat.

När det gäller min avgång får vi återkomma till den frågan i nästa vecka. Men jag tror inte att Tobias Andersson ska hoppas alltför mycket på det.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2021/22:456 om kulturen bakom kravalerna i svenska städer

Anf. 43 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru ålderspresident! Jag kunde inte låta bli att överhöra den tidigare debatten där Tobias Andersson sa att det kunde vara den sista debatten mellan honom och statsrådet som var här tidigare. Även om SCB:s siffror

var dåliga för Sverigedemokraterna var de kanske inte riktigt så dåliga att Tobias Andersson ska behöva frukta att bli av med sin riksdagsplats.

Fru ålderspresident! Tobias Andersson har frågat kulturministern om ministern anser att det är andra kulturer än den svenska som råder i vissa områden, om ministern avser att vidta åtgärder kring detta samt om ministern avser att vidta några åtgärder för att stärka den svenska kulturen i parallellsamhällen. Interpellationen har överlämnats till mig.

Låt mig inleda med att slå fast att det våld mot polisen som utspelade sig under påskhelgen inte har någon plats i vårt demokratiska samhälle. Lika tydlig vill jag vara med att rasism inte har någon plats i vårt samhälle.

I Sverige gäller svenska lagar och värderingar, och de gäller alla, oavsett bakgrund och område. Att bryta segregationen och bekämpa brottsligheten är därför några av regeringens viktigaste prioriteringar. Därför vänder nu regeringen på varje sten för att bryta den segregation som har lagt grunden för många av de problem vi nu ser.

Den som är ny i Sverige behöver så snart som möjligt få kunskap om hur det svenska samhället fungerar och vilka förväntningar som finns på den enskilda individen. Sveriges integrationspolitik bygger på plikt och rätt – lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla, oavsett etnisk och kulturell bakgrund.

Regeringen har förstärkt Migrationsverkets samhällsintroduktion till asylsökande och gjort deltagandet obligatoriskt. Vi har förstärkt resurserna för ytterligare samhällsinformation i väntan på kommunplacering och har både förbättrat och utökat den kurs i samhällsorientering som ges till nyanlända, från 60 till 100 timmar. Samhällsorienteringen innehåller information om exempelvis jämställdhet, demokrati samt individuella rättigheter och skyldigheter.

Regeringen har även lagt om kriminalpolitiken. Regeringen har gjort historiska satsningar på rättsväsendet, inte minst på polisen. Vi jobbar vidare mot målet att ha 10 000 fler polisanställda 2024 jämfört med 2016. Enligt Polismyndighetens personalstatistik hade man nått mer än halvvägs vid årsskiftet. Regeringen har skärpt straffen för en lång rad brott, och de brottsbekämpande myndigheterna har fått fler effektiva verktyg. Fler kriminella sitter i fängelse, och de sitter under längre tid.

För att långsiktigt trycka tillbaka våldet är det också avgörande att förebygga och förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet. När kriminella drar in våra unga ska samhället dra ut dem. Regeringen har därför förstärkt det brottsförebyggande arbetet, bland annat genom satsningar på socialtjänst och skolor i utsatta områden. Gängbrottsutredningen har lämnat förslag, bland annat om en ny straffbestämmelse som kriminaliserar involverande av unga i brottslig verksamhet. Den bereds nu i Regeringskansliet.

Anf. 44 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru ålderspresident! Linköping, Norrköping, Rinkeby, Örebro med mera drabbades av våldsamma korankravaller i mitten av april. Orsaken bakom upploppen, vilka snudd på ödelade hela stadsdelar, är decennier av politisk inkompetens och feghet. En okontrollerad massinvandring tillsammans med obefintliga krav på anpassning och en kriminalpolitik lämplig för det forna, trygga Sverige har resulterat i de krutdurkar som antändes

runt om i Sverige. Gnistan som antände krutdurkarna var den danske politiker Rasmus Paludan från Stram kurs.

Det har spridits mängder av bilder och videoklipp från de muslimska upploppen, och om det inte vore för de svenska utryckningsfordonen som syns retirera eller brinna hade sannolikt de flesta misstänkt att scenerna var filmade i Mogadishu eller Bagdad och inte i Linköping och Örebro. I klipp syns våldsverkarna skandera ”takbir” och ”Allahu akbar” samtidigt som de bland annat hoppar på och sparkar på förstörda polisbilar.

Denna utveckling var inte oväntad och har inte skett över ett dygn. Den är en konsekvens av att svenska politiker har förringat värdet av vår kultur och vad den står för. De som invandrat i hundratusentals har inte ombetts att anpassa sig efter vår kultur, än mindre ge upp sina värderingar. I stället har de i alldeles för stor utsträckning byggt upp egna parallellsamhällen som är helt fränkopplade det svenska majoritetssamhället. I dessa områden råder inte grundlagsstadgade rättigheter eller statens våldsmonopol. Det tyckte jag blev tydligt under korankravallerna.

För att komma till rätta med detta uppenbara samhällshaveri krävs åtgärder på en mängd områden, inte minst det rättspolitiska. Men det här är även en kulturell fråga. Vi behöver en gång för alla våga tillstå att det finns en svensk kultur och att den många gånger är bättre än de kulturer som de flesta migrerat från och i alldeles för stor utsträckning tagit med sig hit.

Jag ställde min interpellation till kulturminister Jeanette Gustafsdotter för att hon tidigare vägrat att tillstå att svensk kultur finns men också för att det här uppenbarligen rörde sig om kulturella skillnader som synliggjordes under korankravallerna. Givet att interpellationen överlämnats till Anders Ygeman önskar jag ställa honom en fråga som jag upprepade gånger ställt till kulturministern: Anser Anders Ygeman att det finns en svensk kultur? Anser han därtill att det var exempel på den svenska kulturen som synliggjordes under korankravallerna? Eller var det andra kulturella uttryck som man kunde finna där?

Anf. 45 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru ålderspresident! Jag tror att man ska dela in diskussionen i två delar.

Först har vi Tobias Anderssons oförmåga att se att brott begås av individer och inte av kulturer eller religioner. Det är den oförmågan som gör att Tobias Andersson ser en stenkastare som uttryck för en muslimsk kultur, men de 2 000 personer som har filmat våldsverkarna och lämnat in bilder, vittnesmål och videor till polisen ser han som någonting annat, trots att de enligt hans definition borde vara delar av samma kultur.

Jag tror att det är väldigt olyckligt att klumpa ihop människor och döma dem efter någon gruppstillhörighet. Det fråntar nämligen individen, våldsverkaren, ansvaret för dennes handlingar. Man ska lagföras för sina handlingar, inte ursäktas med grumliga religions- eller rasteorier.

Finns det *en* svensk kultur, frågar Tobias Andersson. Det finns absolut svensk kultur. Sven-Ingvars och falukorv är väl tydliga exempel på det. Gör det att vi inte ska äta pizza eller lyssna till Beethoven? Det betvivlar jag starkt. Ibland kan uttryck för svensk kultur vara det absolut bästa och finaste som finns. Snart firar vi midsommar, en kultur som har utvecklats och över tid tagit inspiration av andra kulturer. Men gör det att vi ska se ned på andra kulturer? Absolut inte.

Prot. 2021/22:124
3 juni

Svar på
interpellationer

Man kan fråga sig vad Sverige hade varit om Tobias Anderssons parti hade fått bestämma. Det var inte länge sedan de hävdade att Zlatan inte var svensk. Hur många internationella fotbollsturneringar hade vi kvalat in till om det varit Tobias Andersson och inte Janne Andersson som tog ut det svenska landslaget?

Det här är frågor som vi aldrig lär få svar på, och säkert inte heller i denna debatt.

Fru ålderspresident! Grundfrågan om de kravaller eller upplopp som uppstod på några av de orter vi talar om – Tobias Andersson får nog läsa på om några av ortnamnen till nästa inlägg – är att det handlar om individer, kriminella och våldsvarkare och att de ska lagföras och ställas till ansvar. Andra människor – de som går till jobbet, sköter sig, spelar i landslaget eller i mitt favoritlag Djurgården – ska inte misstänkliggöras eller dras ned i smutsen på grund av vad våldsvarkare gör. Det här, tror jag, är huvudpunkten där jag och Tobias Andersson skiljer oss åt.

Anf. 46 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru ålderspresident! Jag har på intet sätt påstått att det inte finns människor som migrerat till Sverige som gör rätt för sig. De har anpassat sig, blivit en del av vårt samhälle och på många sätt bidragit. Det jag uteslutar fokuserade på var våldsvarkarna under korankravallerna.

Anders Ygeman får ursäkt mig, men när någon står och hoppar på en polisbil och skanderar muslimska slagord om att Allah är större än någon annan och att det inte finns någon annan gud kommer jag att misstänka att det var ett uttryck för den kultur som de är uppväxta i och den religion de bekänner sig till.

Det behöver inte betyda att alla muslimer var helt okej med det som skedde under korankravallerna, tvärtom. Anders Ygeman nämner bra exempel på personer som inte var det. De städade upp efteråt och har bidragit till rättskipning i de fall där det har varit möjligt. Naturligtvis är det så. Men man måste kunna hålla två tankar i huvudet och två bollar i luften samtidigt och förstå att parallella samhällsstrukturer har byggts upp i Sverige, som Anders Ygeman och Socialdemokraterna har misslyckats med att bekämpa.

Det har blottlagts att det finns hela stadsdelar i Sverige där en alldeles för stor andel, om än inte alla, inte tillhör det svenska majoritetssamhället. Det finns människor som kommit hit och förvisso lever inom Sveriges geografiska gränser men som inte kan anses vara en del av Sverige som nation. De har parallella samhällssystem för alltifrån värderingar och normer till traditioner och kultur men också, när man drar det till sin spets, rättssystem.

Man kan ha parallella rättssystem där klanledarna löser ut konflikter. I Göteborg har vi kunnat se exempel på att klanledare har mötts på centralt belägna hotell för att försöka enas om hur de skulle lösa en konflikt som uppstått i den stadsdel där de bor. Vi har även sett att vägspärrar upprättats för att kontrollera vilka som kommer in i samhället, där man anser att majoritetssamhällets våldsmonopol inte råder utan där man själv har kontroll. Stundtals finns det striktare gränskontroller in i vissa svenska förorter än vad som finns vid våra landgränser in till Sverige.

När det är så här måste man konstatera att vi har ett problem. Det räcker inte att säga: Jojo, men det finns fantastiska människor i dessa områden också. Det rätta vore att, som jag gör, problematisera det hela så att vi kan få åtgärder på plats för att skydda och hjälpa de fantastiska människorna i dessa utsatta områden i vilka majoritetssamhället tyvärr har tappat kontrollen.

Samtliga som häktades efter korankravallerna – åtminstone inledningsvis – var utländska medborgare. Den ende som hittills dömts hade ett utvisningsbeslut. Personen skulle för det första inte ha fått komma hit och för det andra inte ha fått vara kvar. När utvisningsbeslutet kom skulle personen i fråga satts i förvar och därefter utvisats så snabbt som möjligt. Men individen var ändå kvar och kunde tillåtas kasta sten i ett försök att mörda svensk blåjuspersonal.

Detta är inte en slump. Anders Ygeman, som har varit ytterst ansvarig för detta, har själv sagt att alla som befinner sig illegalt i Sverige ska utvisas. Men så har uppenbarligen inte skett. I stället har vi sannolikt hundratusentals personer som befinner sig illegalt i Sverige av olika anledningar och med olika motiv och som Socialdemokraterna tillåtit att vara här. Det är människor som vi inte vet vilka de är, vilka intentioner de har eller vilken lojalitet de har. De utgör samtliga ett potentiellt säkerhetshot. Detta säkerhetshot synliggjordes under korankravallerna, och det är den socialdemokratiska regeringens fel att så kunde ske.

Anf. 47 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru ålderspresident! Om jag förstår Tobias Andersson rätt är vi överens om att man inte ska stigmatisera grupper för vad enskilda våldsverkare gör. Det är i så fall bra. Det är inte det som uttrycks i Tobias Anderssons interpellation, men om han tar avstånd från detta är jag den förste att välkomna det.

Vi förefaller också att vara överens om att det inte finns en monokultur, utan att man kan vara svensk och jude, svensk och samisk, svensk och muslim och att man är lika mycket värd oavsett kulturell tillhörighet. Om jag har fel i det får Tobias Andersson gärna rätta mig. Andra sverigedemokrater har tidigare haft andra uppfattningar, men jag uppfattar det ändå som att Tobias Andersson ger uttryck för en reviderad partilinje. I så fall välkomnar jag det.

Jag tror att det är väldigt viktigt att vi inte skuldbelägger grupper, kollektiv eller kulturer, utan det är individer som är ansvariga för sina handlingar. Därför ska man lagföras om man gör sig skyldig till brott, oavsett om man är sverigedemokrat eller muslim och oavsett om man är socialdemokrat eller jude. Man ska lagföras för brottsliga handlingar, vilka ska fördömas.

Sedan ska vi inte ha några parallellsamhällen i Sverige. Vi ska inte ha några låtsasdomstolar i Sverige. Vi ska inte ha några klanstrukturer i Sverige. De ska bekämpas. Och jag är ganska övertygad om att den politik som jag har lagt och kommer att lägga på riksdagens bord är bättre på att bekämpa dem än Tobias Anderssons politik, som i stället riskerar att befästa folk i negativa strukturer och putta in folk i dåliga normer och värderingar.

Avslutningsvis, fru ålderspresident, ställde jag en fråga om Zlatan i början. Jag misstänkte att jag inte skulle få något svar på den. Än så länge

har jag inte fått det, så jag återupprepar den: Varför ville inte Sverigedemokraterna att Zlatan skulle spela i svenska landslaget? Varför vill Sverigedemokraterna ha kampanjer för att hans familj ska återvända till något land som Sverigedemokraterna påstår att de kommer från? Vad är det som skaver med Zlatan för Sverigedemokraterna?

Anf. 48 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru ålderspresident! Jag tror att Anders Ygeman kan ha slagit rekord i att måla upp den största halmgubben i svensk historia i den här talarstolen. Jag har inga problem med Zlatan, och Sverigedemokraterna har inte heller uttryckt det som politiskt parti.

Jag stannar där och återgår till vad vi har samlats för att prata om. Anledningen till att Anders Ygeman kommit hit är att han ska svara på mina frågor. Vi ska försöka hålla oss till dessa.

Anders Ygeman påstår att han tror att den politik som Socialdemokraterna bedriver skulle vara bättre än den politik som jag och Sverigedemokraterna företräder när det kommer till att bekämpa parallella samhällsstrukturer och klansamhällen i Sverige.

Fru ålderspresident! Tillåt mig tvivla! Vi har ännu inte sett vad Sverigedemokraternas politik skulle innebära i praktiken om vi fick regeringsmakten i åtta år. Det har Anders Ygeman rätt i. Men jag har väldigt svårt att i något scenario landa i att det skulle gå sämre än vad det har gjort för Anders Ygeman med partikollegor de gångna åtta åren.

Under den här tiden har ju parallellsamhällena spridit ut sig. De har inte bara vuxit och omfattat fler individer utan också cementerat problemen, vilka har blivit mer uppenbara. Vad som från början kanske bara handlade om hög arbetslöshet i vissa områden, dåliga kunskaper i svenska och låga gymnasiebetyg har utvecklats till att områdena de facto kontrolleras och patrulleras av kriminella individer. Klaner befäster så tydlig makt att det inte bara handlar om att hota enskilda individer som råkar bevittna eller utsättas för ett brott, utan man ger sig även på myndighetspersonal och andra offentligt anställda för att påverka dem i deras utövande.

Det kan omöjligt bli sämre än vad det redan är. Sverigedemokraternas politik i praktiken på det här området kan inte i någon verklighet vara sämre än den som Socialdemokraterna bedrivit. Där finns empirin, och den är inte smickrande.

Anf. 49 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru ålderspresident! I denna fråga verkar väljarna ha motsatt uppfattning. Socialdemokraterna ökar i opinionsundersökningar, och Sverigedemokraterna minskar i opinionsundersökningar.

Det är bara att titta ut över Europa. I de länder där Sverigedemokraternas partikollegor styr utvisar man betydligt färre än vad vi gör i Sverige, exempelvis. Det är bara att titta på den europeiska statistiken.

Fru ålderspresident! Alla kommer vi ihåg Zlatans bragdmål mot Italien 2004, klacken i 85:e minuten som gav 1–1 och förde Sverige vidare. Runt om vid tv-apparaterna gladdes 9,5 miljoner svenskar över Zlatans fantastiska bragd. Men det var en som inte var lika glad, Tobias Andersson, och det var Jimmie Åkesson. Han sa så här: Han spelade i alla fall för Sverige. Om han sedan var legosoldat eller inte vet jag inte. Så sa Jimmie Åkesson om Zlatan Ibrahimović.

Frågan kvarstår: Vad är det som skaver med Zlatan? Vad är det som skaver med alla de andra som Tobias Andersson och Sverigedemokraterna vill ha återvändningsprogram för? Varför kan ni inte se allt det fina som människor som har kommit från andra länder har bidragit med till Sverige? På den frågan blir Tobias Andersson svaret skyldig.

Jag, fru ålderspresident, är stolt över Sverige. Jag är stolt över ett öppet och inkluderande Sverige, där vi kan välkomna människor från andra kulturer som kan ta till sig den svenska kulturen och där vi blir bättre tillsammans. Helt enkelt, fru ålderspresident: Vårt Sverige kan bättre.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2021/22:124
3 juni

Svar på
interpellationer

§ 17 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:
Redogörelse
2021/22:RR5 Riksrevisorns årliga rapport 2022

§ 18 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 2 juni

2021/22:533 Obligatoriska solpaneler på hyreshus
av *Mikael Eskilander* (SD)
till statsrådet Johan Danielsson (S)
2021/22:534 Nya parkeringsregler för elsparkcyklar
av *Jasmin Farid* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)
2021/22:535 Valfärdskontroller på flygplatser
av *Pontus Andersson* (SD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 2 juni

2021/22:1664 UD:s samarbete med Institutet för säkerhets- och utvecklingspolitik
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)
2021/22:1665 Trafikverkets styrning av projektet Västlänken
av *David Josefsson* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1666 Resultaten av den ökade hållbarhetsredovisningen
av *Mikael Eskilandersson* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
2021/22:1667 Fler platser inom kriminalvården
av *Magnus Jacobsson* (KD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
2021/22:1668 Kriminellt belastade lärare
av *Jörgen Grubb* (SD)
till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)
2021/22:1669 Överlåtelse av kontantkort
av *Pontus Andersson* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
2021/22:1670 Återhållsamhet med vaccination
av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

§ 20 Kammaren åtskildes kl. 11.28.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 15 anf. 40 (delvis)
och
av tjänstgörande ålderspresidenten Carina Ohlsson därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

§ 1 Förnyad bordläggning	1
§ 2 Justering av protokoll.....	1
§ 3 Anmälan om ersättare	1
§ 4 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
§ 6 Anmälan om faktrapromemoria	2
§ 7 Anmälan om granskningsrapport	3
§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott	3
§ 9 Ärenden för bordläggning.....	3
§ 10 Svar på interpellation 2021/22:501 om tillgången på konsumentvägledning	3
Anf. 1 Statsrådet MAX ELGER (S)	3
Anf. 2 JON THORBJÖRNSON (V).....	4
Anf. 3 Statsrådet MAX ELGER (S)	5
Anf. 4 JON THORBJÖRNSON (V).....	6
Anf. 5 Statsrådet MAX ELGER (S)	7
Anf. 6 JON THORBJÖRNSON (V).....	7
Anf. 7 Statsrådet MAX ELGER (S)	8
§ 11 Svar på interpellation 2021/22:412 om civilt försvar	8
Anf. 8 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	8
Anf. 9 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	9
Anf. 10 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	10
Anf. 11 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	12
Anf. 12 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	12
Anf. 13 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	13
Anf. 14 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	14
§ 12 Svar på interpellation 2021/22:416 om införande av civilplikt	14
Anf. 15 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	14
Anf. 16 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	15
Anf. 17 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	16
Anf. 18 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	17
Anf. 19 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	18
Anf. 20 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	19
Anf. 21 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	20
§ 13 Svar på interpellation 2021/22:441 om bristen på anstaltsplatser.....	20

Anf. 22 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	20
Anf. 23 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	21
Anf. 24 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	22
Anf. 25 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	23
Anf. 26 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	24
Anf. 27 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	24
Anf. 28 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	25
§ 14 Svar på interpellation 2021/22:442 om det dödliga skjutvapenvåldet.....	26
Anf. 29 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	26
Anf. 30 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	27
Anf. 31 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	28
Anf. 32 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	29
Anf. 33 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	30
Anf. 34 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	31
Anf. 35 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	32
§ 15 Svar på interpellation 2021/22:443 om kriminalisering av rymning	32
Anf. 36 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	32
Anf. 37 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	33
Anf. 38 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	34
Anf. 39 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	35
Anf. 40 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	36
Anf. 41 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	36
Anf. 42 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	37
§ 16 Svar på interpellation 2021/22:456 om kulturen bakom kravallerna i svenska städer	37
Anf. 43 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	37
Anf. 44 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	38
Anf. 45 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	39
Anf. 46 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	40
Anf. 47 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	41
Anf. 48 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	42
Anf. 49 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	42
§ 17 Bordläggning.....	43
§ 18 Anmälan om interpellationer	43
§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar	43

